

IZ DANASNJE STEVILKE:

Izpolnitev plana lesne industrije - težka in častna naloga - V čast praznika naših narodov
Izjava Johna Roggeja po vrnitvi iz Varšave - Plenum Zveze književnikov Jugoslavije
Zadružni svet v Murski Soboti - V goriškem okraju gradijo 40 zadružnih domov
Fizkultura - Dnevne vesti

Leto XL - Štev. 283.

Ljubljana, ponedeljek, 27. novembra 1950

Mesečna naročnina din 50.-

Izhaja vsak dan razen ob petkih

Cena din 2.-

Izpolnitev plana lesne industrije - težka in častna naloga

Besede, ki jih je ob priliki izpolnitve polletnega plana izrekel tovariš Kidrič, da moramo izpolniti plan izvoza za drugo polletje, pa naj stane kar hoče, niso nikoli izgubile svoje veljave. Še več: prav v teh dneh, ko je zima potrkala na duri, morajo biti te besede vodilo ne samo upravnim odborom in direktorjem lesno-industrijskih podjetij in delovnim kolektivom, marveč tudi poverjenostvom za lesno industrijo in gozdarstvo. To je častna in odgovorna naloga nas vseh.

Vsak delovni človek dandanes ve, da ima prav lesna industrija pri izpolnjevanju izvoznega ali boljše deviznega plana odgovorno in težko nalogo. Čim večja in težja je naloga, tem večja je seveda odgovornost nas vseh, da to nalogo zadovoljivo in kar najbolj rešimo. Dober mesec in pol nas še loči do konca letošnjega planskega leta, in prav je, če si vsaj v grobem ogledamo, kako stoji stvar na tem najvažnejšem področju. Do konca oktobra je bil plan sečneje in državnem in nedržavnem sektorju izvršen za 92%, slabše pa je bil izpolnjen plan spravila, nekoliko bolje pa plan oddaje.

Kadar začrtujemo pot, ki vodi do uspehov, je treba, da vemo, kje so vzroki, ki so preprečevali še uspešnejše izpolnjevanje nalog lesne industrije. Čeprav njevanje nalog lesne industrije. Čeprav je vse leto na tem tako važnem področju primanjkovalo povprečno 13 odstotkov delovne sile, bi bile najmanj na 12 odstotkov boljše izpolnjevanje, če bi se odločneje borili proti fluktuaciji in nezadovoljnim izostankom. Pri mobilizaciji voznikov pa je bila borba okrajnih ljudskih odborov vse preveč papirnata, tako da ni nič čudnega, če mnogokje kmečki vozniki papirnatih pozivov in odločb okrajnih ali krajevnih odborov še vedno ne jemljejo resno. To so nekako glavni vzroki, katere moramo odpraviti, če hočemo, da si bomo ob koncu leta segli v roke v zavest, da smo izvršili to, kar od nas pričakuje vse delovno ljudstvo naše domovine. Obratovanje na žagah se ne bo ustavilo niti za minuto in vedno novi in novi vagoni, naloženi z lesom, bodo odhajali tako za potrebe naše kapitalne izgradnje kot v inozemstvo, od koder bomo v zameno za ta les dobili to, kar nam nujno potrebujemo.

Z nastopajočo zimo se bo morda zdelo, da so nekatere naloge lesne industrije težko izvedljive. Toda potrebna sta samo dobra volja in smotno organizirano delo - in ni je težave, ki je ne bi zmogel naš delovni človek. Ko že govorimo o zimi, naj omenimo, da se zime v alpskih predelih in na Pohorju ter marsikje drugje v Sloveniji veselo, saj sneg omogoča spravilo tudi na onih področjih, ki so poleti težko dostopna.

Ker se pri spravilu poslužujemo vprežne živine, bo naloga okrajnih ljudskih odborov, da kar najhitreje izvršijo plan mobilizacije voznikov. Ta naloga ni tako težko izvedljiva, kot se nam zdi prvi hip. Poljska dela so opravljena in dobra beseda bo nedvomno več zalega kot papirnata odločba, ki ne more nikoli povedati, da moramo s stoodstotno mobilizacijo voznikov presekatih gorjicki vozil lesne industrije. Če se ozremo v minule mesece, bomo videli, da je bil plan mobilizacije voznikov v republiškem merilu izpolnjen komaj 15odstotno in še slabše. Pošteno se bomo morali potruditi, da naknadno zamujeno in zagotovimo les-

noindustrijskim podjetjem nujno potrebno vprežno živino. Pri 50.000 vprežne živine, ki jo ima Slovenija, plana mobilizacije ne bo težko izpolniti. Če pa bodo svoj delež prispevale tudi zadruga in državna posestva, bodo tisoči in tisoči hlobov, ki so trenutno še v gozdovih, kaj kmalu v dolini. Lesnoindustrijska podjetja bodo morala posvetiti vso skrb vprežni živini in pripraviti hleve, ki bodo primerni za bivanje živine v zimskem času. Čim zapade sneg, je težko čakati raztreseno hlobovino. Ponekod, kot n. pr. pri lesnoindustrijskem podjetju v Mariboru, so na zimo mišlili že pred meseci in zveleli na kupe hlobovino, ki je ne more prekriti še tako visok sneg. V Kočevju pa - kakor kaže - so pozabili na zimo, saj so v kočevskih gozdovih še mnoga na suš podrti debla, ki so jih bile poslake frontne brigade.

To je del nalog, ki stojijo trenutno pred lesnoindustrijskimi podjetji in upravnimi odbori. Mislimo moramo hkrati tudi na to, da bomo pravočasno pripravili sani in pluge ter podkve, a katerimi bomo podkvali konje, čim se bo pojavil na gozdnih poteh in cestah prvi led. Vsi napori pa bodo zaman, če ne bomo imeli stalno odprtih cest, ki vodijo do lesnih zalog. Lani so na področju Glazute vozili nepretrgoma tri dni in noči, in to v največjih snežnih metežih, ter s tem zagotovili, da je tisoče kubikov lesa skozi vso zimo prihajalo na ribniške in ostale žage. Če danes moramo predvideti, katere ceste bomo za vsako ceno držali odprte in na teh področjih pripravili snežne pluge.

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti na sečnjo. Za nobeno ceno ne smemo dopustiti, da bi se ponovile napake minulih let, ko so na sečnjo pozabili prav v zimskem času, ki je za to najprimernejši. Odvisno delovno silo bomo po izpolnitvi plana sečneje preemestili na spravilo. Vzpredno s tem pa morajo na lesnoindustrijskih podjetjih misliti tudi na sklepanje pogodb z gozdarji, ki jim bodo morali odkazati lesne mase, predvidene za posek v prihodnjem letu. Napak bi bilo, če bi pričeli s sečnjo tega leta v višinskih predelih, kjer lahko izvršujemo sečnjo v drugih letnih časih. Morali bomo čakati v nižinskih predelih, kjer nam bo posekan les takoj na razpolago. Pri tem moramo seveda misliti na prihodnje leto, ko se bomo že prvi dan januarja z isto vneto lotili nalog zadnjega leta prve petletke.

Ko govorimo o teh neposrednih nalogah, ne smemo pozabiti na izvajalca - gozdnega delavca. Nemudoma moramo popraviti barake, zastekleniti okna, postaviti peči in ukreniti vse, da bo v gozdnih barakah kolikor mogoče prijetno, tudi če pritiše še tako trda zima. Pota, ki vodijo do gozdnih barak, morajo ostati prav tako odprta, naš delavec ne sme niti za dan izgubiti zveze z dolino Zveza z dolino pa ne sme biti samo formalna. Ko se bomo zanimali, koliko hoj je podrla ta ali ona brigada ali skupina, se bomo morali tudi vprašati, ali imajo dovolj hrane, in jim brez odlašanja poslati ono, kar jim primanjkuje in kar so upravičeni prejeti. Če ne bomo delali tako, se bodo čutili prepuščene samim sebi, njih delovni polet bo upadel in trpela bo po nepotrebnem delovna disciplina.

To so najvažnejše naloge, katerih izvršitev bo doprineela k pravočasni izvršitvi planskih nalog lesne industrije.

V ČAST PRAZNIKU NAŠIH NARODOV
Naša najsodobnejša tovarna šamota začne obratovati 29. novembra

Predvojna domača proizvodnja šamotnih izdelkov je bila precej skromna. Razmeroma dobro je bila razvita le v Sloveniji. Po osvoboditvi pa stari obratniki nikakor niso mogli več ustrezati, zlasti še, ko se je začela graditev težke industrije. Od leta do leta potrebujemo več šamotnih izdelkov. Zdad gradimo velike železarske obrate; graditev bi se zelo zavlekla, če bi morali čakati na uvoz šamota iz tujine. Za tuje izdelke pa bi seveda morali dati mnogo deviz. Od naraščanja proizvodnje šamotnih izdelkov je torej zelo odvisen napredek naše težke industrije, s tem pa tudi vse industrializacije.

Zato ni majnega pomena, da bo te dni začela obratovati naša najsodobnejša tovarna šamotnih izdelkov, in sicer v Arandjelovcu, v bližini bogatih ležišč izvrsne gline.

Tovarno so začeli graditi pred tremi leti. Že iz tega sprevidimo, da so bila gradbena dela zelo obsežna. Zgradili so tri tovarniške dvorane, ki so po 180 m dolge. V glavni dvorani je velika tako imenovana tunelska peč. Šamotne izdel-

ke bodo žgali s pomočjo plinskih generatorjev, ki bodo dajali plin za peč. V plinskih generatorjih se premog spreminja v plin.

Generatorje je izdelala tovarna prodnih strojev »Ivo Lola Ribar« v Železniku. Doslej so bili v šamotarnah generatorji, ki so porabili kilogram premoga za žganje kilograma surove gline. Z domačimi generatorji pa bomo prihranili mnogo premoga, saj ga bo treba samo po 20 kg za kilogram gline. Po prvotnem načrtu so nameravali instalirati napravo za čiščenje plina z vodo. Za čiščenje bi potrebovali do 600 m³ vode. Na predlog Zivka Živanoviča pa so uvedli rajši napravo, tako imenovani ciklon, da bodo plin čistili z zrakom. Tudi to napravo so izdelali v tovarni »Ivo Lola Ribar«. Preskusili so jo že z velikim uspehom v zenški in smederevski železarni.

Nova tovarna ima tudi laboratorij za preučevanje surovin in šamotnih izdelkov. Laboratorij je dobro opremljen. Doelej so v njem napravili že okrog tri tisoč analiz raznih surovin in izdelkov.

Rudnik Laško hoče prvi med rudarskimi kolektivi v Sloveniji izpolniti letni plan

V rudniku Laško so sklenili, da bodo napeli vse sile, da čim prej izpolnijo letni plan. In to bodo kmalu tudi dosegli. Predvidoma bodo kot prvi rudnik Slovenije okrog 8. decembra izpolnili letošnji plan.

K letošnji častni izpolnitvi plana bo v veliki meri prispevalo tekmovanje za 10letnico OF, tako so oktobrski rezultati pripomogli rudniku na drugo mesto v tekmovanju. Suhi so podatki tekmovalnega poročila, ki naštevajo primerjavo uspehov v oktobru z uspehi v septembru: polno lastno ceno so znižali za 2,5%, tehnične norme dosega 2,6% več delavcev, kvaliteta je za 0,25% boljša, doseženi so 0,8% boljše jamski in za 0,5% boljše rudniški učinek; opravičenih izostankov je za 0,3%, neopravičenih pa za 0,1% manj. Kdor pa živi le kratak čas z delovnim kolektivom, spozna rudarje - udarnike Karla Zdošča, Joža Podbornika, Franca Razpotnika, Joža Vizoviška, mladince Martina Suntarja, ki v Hudi jami in Breznem v višinskih poljih, kjer je na mnogih odkopih velik pritisk, neumorno kopljejo tona za tona premoga, in temu povedo te številke mnogo več. Kdor spozna težke delovne pogoje, se čudi, da je bil presežen mesečni proizvodni plan za 5,9%. Dovod komprimiranega zraka otežkoča razbitost in oddaljenost jame, saj je od ustja do izhoda rova 7 kilometrov; slab je vozni park, šestokrat otežkoča odvoz odkopane premoga pomanjkanje vozil - konov in okvare že doslužene motorne lokomotive.

Obveznost, da bodo plan presežili, pa pomaga laškim rudarjem preko teh in drugih težav. Nadaljnja spodbuda pa so tudi razpisane nagrade za pravočasno izpolnitev plana.

V prejšnjih mesecih so reševali plan člani kolektiva iz pisarn, ki so priskočili vedno na pomoč, kadar je bila nevarnost, da ga ne bi dosegli. Izdatna

je bila pomoč tovarišev Ivana Greška, Avgusta Alaufa, Draga Preskarja in Goriča. Primere požrtvovalnosti so dajali jamski nadzorniki, med njimi zlasti tovariš Franjo Goduč. Skrb za znižanje polne lastne cene je dala prejšnji mesec za 2,5% boljše uspehe kot v septembru. Že to, da so prihranili za 16 din lesa na toni premoga, pove, da varčno ravnanje z lesom. Velik del odstotka znižanja pa daje tudi pravilno razmeščanje delovne sile na delovna mesta.

K napredku produkcije je pripomogla tudi racionalizacija tovarišev Viktorja Ramšaka, Bernarda Potočnika in Franca Breznikarja iz strojne, oziroma mizarske delavnice, ki so predelali rezalni stroj in tračno žago.

Letos spomladi je bil rudniku Laško priključen rudnik Pečovnik, ki ga je pred meseci zalila voda in kjer so obnovitvena dela v polnem teku. Izpad produkcije obrata Pečovnika bo kril rudnik Laško s produkcijo premoga, ki ga bo nakopal po 8. decembru.

Rajonski zbor Osvobodilne fronte rajona IV Udeležil se ga je tudi tovariš Vlado Krivic

Ljubljana, 26. novembra
V filharmonični dvorani je bilo danes dopolnje prvo zasedanje rajonskega zbora OF IV. rajona, ki se ga je udeležilo od 195 izvoljenih delegatov 163. Neopravičeno odsotnih je bilo 21, kar kaže, da je bilo pri teh volitvah izvoljenih tudi nekaj ljudi, ki se ne zavedajo niti svojih najosnovnejših dolžnosti. Plenumu sta prisostvovala član Politbiroja CK KPS tovariš Vlado Krivic in predsednik Mestnega odbora OF tov. Miha Maležič. Mnogi zaslužni frontovci tega rajona so se udeležili plenuma kot gostje.

Po izvolitvi delovnega predsedstva je obravnaval rajonski sekretar tov. Šintič v obširnem političnem in organizacijskem poročilu prečta vprašanja frontnega dela v rajonu. Poudaril je zlasti potrebo po bolj intenzivnem političnem in ideološkem delu osnovnih frontnih organizacij. Ni prav, da je bila lani posvečena glavna skrb v rajonu prostovoljnemu delu, letos pa je poglobitvi ideološke vzgoje članstva. Delo na teh dveh področjih bi moralo biti vsakodnevno in se razvijati vzporedno. Posledica tega je bila, da je bila udeležba pri prostovoljnem delu lani neprimerno večja kakor letos, saj so opravili frontovci tega terena lani nad 700.000 ur prostovoljnega dela. Letos do konca novembra pa samo nekaj nad 190.000. Rajonski sekretar je tudi poudaril, da bo posvečal rajonski odbor odtelj kar največ pozornosti povezovanju z množicami v smislu poglobljanja ljudske demokracije. V zvezi s tem je glavna naloga terenskih odborov OF pojasnjevati množicam ljudsko demokracijo, kakor tudi vsa druga aktualna vprašanja.

V diskusiji se je oglasil k besedi tudi tovariš Vlado Krivic. Govoril je o razvoju naše socialistične revolucije. Osvetlil je politiko Sovjetske zveze in njeno vlogo glede na sedajšnji mednarodni položaj. Namesto da bi poglabljala sadove Oktobrske revolucije, krepki birokratski državni aparat in še zadal, po 33 letih revolucije, nima na primer delavskih svetov, ki smo jih ustanovili v Jugoslaviji že po petih letih. Sovjetska zveza je zdad dejansko na čelu kontrarevolucionarnih, imperialističnih sil. To dokazujejo med drugim tudi njeni odnosi do Jugoslavije.

Zatem je tovariš Krivic govoril o političnem delu pri nas, ki ga je vse premo, je preveč enostransko in premalo konkretno. Pri političnem in kulturnem delu moramo gledati predvsem na kvali-

TRIJE PROTOTIPI DOMAČIH STROJEV V »PRVOMAJSKI«

Tovarna rodnih strojev »Prvomajska« v Zagrebu je izdelala prototipe treh vrst strojev, kakršnih doslej naše tovarne še niso izdelovale. To so: stroj za izdelavo spiralnih svetlov, precizni stroj za vlečenje žice in stroj za proizvodnjo telefonske žice.

Izdelava teh prototipov je bil letošnji največji uspeh kolektiva »Prvomajske«. Prihodnje leto bo tovarna začela serijsko izdelovati nove vrste strojev.

Kolektiv »Prvomajske« letos zelo uspešno izpolnjuje planske naloge. Letošnji plan je za 45% večji od lanskega, vendar bodo izpolnili vse proizvodne naloge. V ta namen so delovne brigade prevzele velike obveznosti, ki jih uspešno izpolnjujejo.

Cenejša in večja proizvodnja nafte v Sumečanih

V Sumečanih so zamenjali eksplozivne motorje za elektromotorje, s čimer so precej pripomogli, da se je proizvodnja povečala. Proizvodnja nafte v Sumečanih se je v letu dni povečala za petkrat. Vrtnje s pomočjo motorjev na električni pogon je tudi pocenilo proizvodne stroške za štirikrat. Nadalje so izboljšali odpošiljanje nafte. Kmalu bodo izpolnili omrežje naftovodov, da bo čim manj prevozov.

Dvanajst delovnih kolektivov osišeške oblasti v osišeški oblasti izpolnilo letni plan

Dvanajst delovnih kolektivov osišeške oblasti je doslej izpolnilo letne plane proizvodnje. Zadnje dni so začeli delati za zadnje leto petletke kolektiv gozdnega podjetja »Košutnjak«, tovarne tekstilnega blaga »Crvena zvezda«, konopljarne in tovarne lanenih vlaken v Vladislavju in Vukovaru. (Tanjug)

Na čast 29. novembra nov rekord pri kopanju rude v Boru

Pri tekmovanju na čast 29. novembra, dneva republike, so dosegli borski rudarji v tem mesecu nove velike uspehe pri kopanju rude. Pri tekmovanju, ki zavzema vedno večji obseg, presegajo norme do 75%. Brigada Ilije Mariča, Mate Bijeliča in Milana Tomaševića ter njihovih pomočnikov je v eni izmenj nakopala 1280 ton rude in s tem presegla vse dosedanje rekorde pri kopanju rude v borskem rudniku.

Posvetovanje in sklepi arhitektov in urbanistov

V Dubrovniku je bilo tridnevno posvetovanje arhitektov in urbanistov iz vse države. Posvetovanje je bilo obsežno in plodovito. V sekcijah in komisijah je bilo v razpravi nad 50 referatov z obeh področij sodobne arhitekture in urbanizma. Na podlagi podrobne razčlenitve vprašanj in konstruktivne kritike so sprejeli več pomembnih sklepov. Naši arhitekti so si v štiri letih petletke, ki delansko pomeni največji gradbeni program, pridobili zelo bogate izkušnje, tako da so mogli določiti neposredne naloge in delovne metode za naslednje razdobje socialistične graditve.

Osnovno vprašanje posvetovanja je bilo, kako doseči, da bomo gradili hitro, poceni in dobro. O tem so povedali svoje mnenje tudi projektanti.

Eden najzanimivejših referatov je bil »Vprašanja stanovanjskih hiš; poročal je predsednik komiteja za kinematografijo vlade FLRJ Vladislav Ribnikar. Njegov referat vsebuje zelo koristne predloge.

Naglasil je, da se mu zdi, kakor da nekaterim arhitektom ni jasen perspektivni razvoj naše socialistične družbe. Eno napačnih mnenj je, da bi življenje v socialistični moralo biti podobno življenju v »kasarni«. Socializem pa ne vodi k uniformiranju ljudi, marveč teži k ustvaritvi pogojev za vsakršni svobodni razvoj individualnih lastnosti in sposobnosti slehernega člana družbe. Zella delovnega človeka, da se ob prostem času počuti »kakor doma«, je naša naloga in upravičena. Zato bi bilo napač-

no fantazirati o nekakšnih »tovarnah za stanovanje« in o kolektivnih stanovalcev.

O projektiranju je govoril arh. Milorad Macura. Naglasil je, da se projektantske organizacije postopno spreminjajo v birokratske ustanove. Sposobnost arhitekta ocenjujejo po tem, ali je končal načrt dva dni pred določenim časom ali če je dan zamudil. Poglavitna naloga projektanta pa bi ne smela biti odpošiljanje načrtov, marveč izdelava dobrih projektov. Čim dalje se študira in projektira, tem hitreje se potem gradi. Projektanti mora biti sposoben prevzeti odgovornost za svoje delo. To pa pomeni, da mora predvsem izvršno obvladati tehniko svojega dela in poznati sredstva, s katerimi je mogoče načrt uresničiti v naših razmerah.

Na posvetovanju so tudi naglašali, da se naši arhitekti projektanti preveč za-

JUGOSLAVIJA BO SODELOVALA NA SVETOVNEM KONGRESU ZA KANALE IN NAMAKANJE

V začetku januarja 1951 bo v New Delhiju v Indiji svetovni kongres za namakanje in kanale, ki se ga udeležila tudi naša država. Letos je bila Jugoslavija izvoljena v izvršilni odbor Mednarodne komisije za namakanje, naš delegat pa za prvega podpredsednika te komisije. Na kongresu v New Delhiju bosta zastopala našo državo inž. Bogič Knežević, profesor Visoke tehnične šole v Beogradu, in inž. Milivoj Filipović, višji tehnični svetnik Sveta za kmetijstvo in go-

pirajo v svoje delovne sobe, se izolirajo in da niso vedno v dovolj živem stiku s stavlbišči, kjer se uresničujejo njihovi načrti. Tako projektant kot avtor popolnoma izgubi vpliv na uspeh ali neuspeh svojega dela. Vzrok tega je v marsičem sistem dosedanjega dela projektantskih zavodov in ustanov. Izvirna zamisel avtorja projektanta gre skozi toliko sprememb, da avtor včasih več ne prepozna svojega dela. Tako nastaja brezosebna, neizrazita, pušta arhitektura; vse stavbe so podobne druga drugi, ne glede na njihov pomen in avtorja.

Odnos arhitektov do njihovih načrtov je treba vsekar spremeniti. Projektant naj bo v živem, stalnem stiku s stavlbiščem, z uresničevalci načrta. Arhitekovo mesto je na stavbišču. Tam se naj bori za uresničenje svoje zamisli in si s praksom dan za dnem bogati izkušnje.

zdarstvo pri vladi FLRJ. V okviru kongresa bo prirejena velika inženirska razstava maket, osnutkov ter načrtov vseh vrst objektov in sistemov za namakanje, kanalov, energetske in jezov, ki bo prva te vrste na svetu. Razstave se bo udeležila tudi naša država. Naš paviljon na razstavi v New Delhiju bo organiziral Komite za vodno gospodarstvo pri vladi FLRJ ob pomoči članov Združenja likovnih umetnikov LR Srbije.

IZJAVA JOHNA ROGGEJA PO POVRAVKU IZ VARŠAVE

SVETOVNI KONGRES »PRISTASEV MIRU« ŽELI IZVAJATI MIR S SILO

London, 26. nov. Podpredsednik ameriške progresivne stranke John Rogge je imel v Londonu tiskovno konferenco, na kateri je opisal svoje vtise z drugega svetovnega kongresa pristasev miru v Varšavi. Dejal je: »Glede na način, kako je potekal ta kongres, in po govorih ter razpravah na njem sem prišel do prepričanja, da želi svetovni kongres pristasev miru izvajati mir s silo.«

bino njegovega govora, s katero so se strinjali. Po njegovem mnenju bi morali mirovno gibanje v zahodnih državah voditi napredni ljudje, ki bi imeli možnost grajati tudi napake Sovjetske zveze in napake ZDA. Skušal je dati spodbudo za to, da bi se razvilo novo svetovno gibanje miru na podlagi prizadevanja držav, kakršni sta Jugoslavija in Indija, ki nista v nobenem bloku. Na koncu svoje izjave je Rogge povedal, da je na sestanku Sveta mednarodnih demokratičnih pravnikov, ki je bil ob istem času kot varšavski kongres, predložil v imenu ameriške organizacije demokratičnih pravnikov resolucijo, ki obsoja izključitev jugoslovanskih pravnikov iz te organizacije, in zahteva razveljavitev tega sklepa. Na tem sestanku je Rogge tudi kritiziral Raikov proces in način priznavanja v vzhodnih evropskih državah.

Francoske čete v Vietnamu pričele protinapad

Saigon, 26. nov. (Tanjug). Reuter poroča, da se je začel napad francoskih čet proti Ho Si Minhovim vietnamskim silam v južnem delu tonkinškega mostiča na področju delte Rdeče reke. Nekoliko bataljonov francoskih čet, ki so jih podpirala borbena letala, padalci in amfibijska vozila, se je prebilo skozi rizeva polja in utrjene vasi. V sporočilu poveljstva francoskih sil v Indokini je rečeno, da poteka operacije v dolžini 200 kv. kilometrov.

Francoski napad na področju Taibina, 100 km jugovzhodno od Hanoja, traja že 3 dni. Poleg tega je izvedenih tudi več manjših napadov na položaje, ki jih drže Ho Si Minhove čete. Francosko letalstvo in topništvo sta nadaljevala bombardiranje položajev in koncentracij Ho Si Minhovih sil, 50 km jugovzhodno od Hanoja.

Strahovito neurje v ZDA

New York, 26. nov. AFP poroča: Celo vzhodno obalo ZDA so v soboto in nedeljo zajele silovite burje in viharji. V New Yorku in okolici divja veter, katerega hitrost je večja kot 125 km na uro. Vihar ruje drevesa, podrli pa je tudi veliko število brzojavnih drogov, povzročil prekinitev električnega toka, pa tudi letalski promet nad kopnim je na več mestih pretrgan.

Številni prebivalci newyorške obale so bili prisiljeni zapustiti svoja stanovanja, ker je plima zelo narasla. V Clevelandu divja snežni vihar že 16 ur, v Pittsburgu pa je padlo toliko snega, da se je sesedlo več hiš. Ker sta transport in oskrbovanje tovarn v Pittsburgu otežena, so ustavili proizvodnjo jekla.

Zaradi strahovitega neurja, ki divja v New Yorku, je bil Varnostni svet prisiljen preložiti sestanek, na katerem bi se predstavniki LR Kitajske prikrati pojavili v tem organu OZN, da bi obrazložili obtožbe zoper ZDA za napadalnost na Formozu. Prihodnja seja bo v ponedeljek ob 15. uri po newyorškem času.

Predsedniške volitve v Urugvaj

Montevideo, 26. nov. Kakor poroča Reuter, imajo danes v Urugvaj volitve za predsednika republike in 30 senatorjev. Glavna volilna borba bo med pristajalci liberalne stranke, ki je že neprekinjeno 85 let na oblasti, ter konservativno stranko. Volilnih upravičencev je okrog 1.177.000.

PROTINAPAD Severnih Korejcev na zapadnem delu korejske fronte

Južnokorejska divizija »Kapitol« je zasedla važno luko Congdžin

Seul, 26. nov. (Tanjug). V sporočilu štaba ameriške 8. armade, ki ga prenaša agencija France Presse, je rečeno, da so severnokorejske enote napravile močan protinapad na fronti ameriške 25. divizije, vzhodno od Unšana, da pa se jim po zadnjih vesteh ni posrečilo prodreti črto Mac Arthurjevih sil. En polk te divizije, ki je zadel na slabši odločitvi severnih Korejcev, je napredoval 6-7 kilometrov in prispel do Jongnuondonga, 7 km jugovzhodno od Unšana. Enote južnokorejske 1. divizije so napredovale do 3 km južno od Tečona in prodrle do reke Conbang.

Vzhodno od Tečona se en severnokorejski bataljon močno upira nastopanju 1. južnokorejske divizije. Predstavniki Mac Arthurjevega glavnega štaba je izjavil, da se nahaja glavni del severnokorejskih sil na desnem krilu 8. armade, na drugih odsekih pa zapajajo odpor manjšega obsega. Dodal je, da se severni Korejci skoraj na vseh odsekih fronte umikajo.

Južni Korejci zasedli Congdžin

Tokio, 26. nov. (AFP). Na skrajnem severozapadu Koreje so sile ZN, ki so pred tremi dnevi pričele splošno ofenzivo, četes zadele na zagrnjen odpor severnih čet in celo na protinapade na desno krilo Mac Arthurjevih čet. Zdi se, da so v podobnem položaju kakor pred mesecem dni. Vendar pa je na levem krilu, predvsem vzdolž obalne ceste, ki vodi v Congdžin, Songson in obmejno mesto Sinuidžu, odpor sovražnika neznan.

Današnje Mac Arthurjevo vojno poročilo pravi, da se sovražnik na tem sektorju, kjer operira 24. ameriška divizija, »noče pokazati«. Severnokorejski odpor se toliko bolj zaostri, čim bolj se razvija fronta v notranjosti. V središču, t. j. na sektorju Tečon, kjer stoji 1. južnokorejska in 27. britanska brigada, in na sektorju Jongpong, vzhodno od Unšana, kjer je 25. ameriška divizija, je zmeren. Močan je na sektorjih 2. južnokorejskega korpusa, kjer so se morale zaradi sovražnikovega protinapada sile 8. južnokorejske divizije v omejenem obsegu umakniti. Zdi se, da so se »Severni« zasidrali na višinah, ki obvladajo center in desno krilo skrajne severno-zapadne fronte.

Na skrajnem severovzhodu Koreje je vojaški položaj drugačen. Odredi divizije Kapitol so vkorakali v luko Congdžin. Doselej so zadeli na šibak odpor. Vendar pa so izvidniška letala javila, da se zbirajo močne sile severno od Congdžina.

Mac Arthurjeva ofenziva ni prinesla pričakovanih rezultatov

Tokio, 26. nov. (UP). Ogorčeni protinapadi »Severni« so vrgli v nedeljo popoldne na centralni fronti južnokorejske čete za 14 milj nazaj ter zaustavili Mac Arthurjevo ofenzivo »Vrni se za božič«.

Dve ameriški diviziji sta se na zapadnem robu kitajsko-korejskega napada umaknili za dve do pet milj, ena ameriška četa pa je bila odrezana. To je bil največji umik armade ZN od takrat, ko je kitajski protinapad pred enim mesecem prisilil sile ZN, da so se umaknile za kakih 50 do 60 milj. Severni Korejci, ki vodijo napad na 25 km dolgi fronti, so zavzeli Tokčon, 14 milj južno od položajev, ki sta jih 7. in 8. južnokorejska divizija zavzeli prve dni najnovije Mac Arthurjeve kampanje.

Dopisnik UP Stackhouse je poročal, da so 1. konjeniško divizijo vzeli iz rezerve in jo naglo poslali na centralno fronto, da bi zaustavili severne Korejce. Generalni štab 1. korpusa ni imel nobenih podrobnosti o nesprotni sili. Ameriška 2. divizija pa poroča, da je ujela 200 kitajskih vojakov. Dopisnik UP Peter Kalischer iz Seula je izjavil, da je položaj na centralni fronti »mračen«. Dve južnokorejski diviziji sta se umaknili, štiri enote pa so bile zaradi ogorčenega napada odrezane.

Posebni politični odbor OZN priporočil združitev Eritreje in Abesinije

Flushing Meadows, 26. nov. Posebni politični odbor, ki že nekaj dni proučuje vprašanje bodočnosti bivše italijanske kolonije Eritreje, in danes odločil z 38 proti 14 glasovom (8 vzdržanih), naj se Eritreja združi z Abesinijo pod abesinsko suverenostjo.

Priporočil je resolucijo, za katero je glasovala tudi jugoslovanska delegacija, naj bi Eritreja dobila avtonomijo, njena vlada pa zakonodajno, izvršilno in sodno oblast v notranjih zadevah. V federalni vladi bi bilo ministrstvo za obrambo, zunanje zadeve, zunanjo trgovino in promet. Vprašanja, ki se nanašajo na upostavitve federacije, bo proučeval federalni svet, v katerem bosta zastopali Eritreja in Etiopija z enakim številom predstavnikov.

250 milijonov dolarjev za pomoč in obnovo Koreje

Flushing Meadows, 26. nov. Dopisnik Tanjuga poroča: Ekonomski in socialni odbor OZN sta na današnji skupni seji odobrila znesek 250 milijonov dolarjev za pomoč in obnovo Koreje. Na seji je bilo prav tako odobreno poročilo proračunskega odbora, ki predlaga ustanovitev posebne skupine, ki naj bi se pogajala z vladami držav članic OZN o njihovem prispevku k fondu za pomoč in obnovo Koreje.

Pred sestankom Mednarodnega fonda za pomoč otrokom

Lake Success, 26. nov. Izvršilni odbor Mednarodnega fonda za pomoč otrokom

(UNICEF) bo imel v ponedeljek v Lake Successu sestanek, ki bo posvečen blaginji otrok v približno 60 državah. Izvršilni odbor se bo ukvarjal tudi z vprašanjem novih kreditov, v prvi vrsti za pomoč otrokom v Latinski Ameriki in na Daljnem vzhodu. Odbor ima 26 članov, med katerimi je tudi Jugoslavija.

Zahodni ministri zavrnili Adenauerjev predlog

Bonn, 25. nov. Zunanji ministri treh zahod. držav so — kakor poroča agencija France Presse — zavrnili zahtevo zahodnonemškega predstavnika vlade Adenauerja, naj se odpravi okupacijski statut za Nemčijo in sklene pogodba med tremi okupacijskimi silami in Zahodno Nemčijo o zagotovitvi varnosti. Zahodni ministri sodijo, da še ni čas za spremembo okupacijskega statuta, in trdijo, da mora Zahodna Nemčija iti najprej skozi fazo, ki bi bila letos združena z revizijo nekaterih točk statuta, prihodnje leto pa z omejitvijo zavezniškega nadzorstva v Nemčiji.

Etna je zopet pričela bruhati

Rim, 26. nov. (Tanjug). Kakor poroča agencija France Presse, je sinoči začel vulkan Etna na otoku Siciliji spet bruhati. Nastal je novi krater, iz katerega se je vsipala lava, ki je imela začetno hitrost 5 km na uro. Dež pepela je zaplaval vasi ob vzhodni Etni. Zapazili so tudi močan potres. Žrtev ni bilo, gmotna škoda ni velika.

Plenum Zveze književnikov Jugoslavije

V dneh od 24. do 26. t. m. je zasedal v Ljubljani plenum Zveze književnikov Jugoslavije in sekretarjev v Zvezi članjenih republiških društev ter sekretar poverjenišva književnikov ljudske republike Črne gore. Sestano je na glasovanju bilo prisotnih 28 književnikov, in četr predsednik zveze tov. Ivo Andrić, generalni sekretar tov. Čedomir Minderović, dalje književniki Mirko Banjević, Josip Barković, France Bevk, Milan Bogdanović, Jovan Bošković, Marin Franičević, Velibor Gligorić, Marjan Jurković, Mile Klopčič, Slavko Kolar, Blaž Koneski, Dušan Kostić, Miško Kranjec, Skender Kulenović, Miha Mihelič, Milorad Panić-Surep, Emil Petrović, Ivan Potrč, Milivoj Ristić, Izak Samokovlija, Milan Šega, Peter Šegedin, Risto Tošović in Grigor Vitez. Kot gostje so prisostvovali predsednik Prezidijske ljudske skupščine Slovenije tov. Josip Vidmar, predsednik Ljudske skupščine tov. Ferdo Kozak, pisatelj Fran Albreht in pesnik Matej Bor. Po pozdravu predsednika tovariša Andrića je sledil referat tovariša Čedomira Minderovića o glavnih problemih Zveze. Tovariš Čedomir Minderović je predlagal decentralizacijo Zveze, ki bo zagotovila večjo iniciativo republiških društev. Sle-

dila so poročila sekretarjev, nato pa važna diskusija, kjer je bil predlog o decentralizaciji soglasno sprejet.

Tovariš Milan Banjević je nato govoril o odnosih jugoslovanskih književnikov s tuji književniki in zlasti poudaril potrebo za poznavanje teh odnosov. Predlagal je tudi ustanovitev posebnih prevajalskih servisov, ki naj bi dela naših književnikov prevajali v tuje jezike.

Ker je tovariš Čedomir Minderović odstopil od funkcije generalnega sekretarja, je plenum izvolil tročlanski sekretariat, ki ga sestavljajo tovariši Risto Tošović, Mile Klopčič in Marin Franičević.

Nadalje je plenum pregledal finančno poslovanje Zveze in razpravjal o organizaciji zaščite avtorskih pravic in socialnega zavarovanja književnikov. Na predlog društva književnikov Srbije, Hrvatske, Slovenije, Bosne in Hercegovine in Makedonije ter poverjenišva v Črni gori je plenum potrdil sprejem sedemnajstih književnikov v članstvo Zveze.

Ob koncu so sprejeli nekatere praktične predloge in pobude o sodelovanju Zveze in republiških društev v književnem in kulturnem življenju naše države.

LETOŠNJA PROIZVODNJA PREMOGA za 82.000 ton večja od lanske

Letošnja proizvodnja premoga je do sedaj zadovoljivo naraščala. V desetih mesecih je bila za 82.000 ton večja kakor lani. Uspeh pa je tudi, da so letošnji proizvodni stroški manjši kakor lani. Delovna organizacija se je izboljšala in bolje so izkoriščali notranje rezerve. Primerno so revidirali norme. Precej se je povečala storilnost. Zaradi večje proizvodnje se je izboljšala preskrba s premogom v široki potrošnji in javnih ustanovah za 11% v primeri z lanskim letom.

Letos se je najbolj povečala proizvodnja rjavega premoga, in sicer za 9%, medtem ko je bila proizvodnja lignita za 8% večja. Lignita so nakopali več predvsem zaradi tega, ker so odprli nove premogovnike, proizvodnja rjavega premoga pa je narasla zlasti zaradi večje storilnosti. V kolubarskem premogovnem bazenu so letos odprli pomemben premogovnik v Baroševcu. Novi premogovnik bo kmalu dajal več premoga kakor vsi srbski premogovniki lignita. Pač pa letos ni bila popolnoma zadovoljiva proizvodnja črnega premoga predvsem, ker so zaostajali srbski premogovniki.

Po ljudskih republikah je najbolje izpolnjevala planske naloge Bosna in Hercegovina. Letos v desetih mesecih je bila proizvodnja za 17,2% večja kakor lani. Na drugem mestu je Slovenija, ki je letos v desetih mesecih dala 5,8% več premoga kakor lani. Sledi Srbija s 3,9% večjo proizvodnjo kakor lani, in Hrvatska z 2,6% manjšo proizvodnjo kakor leta 1949. Proizvodnja v Hrvatski je bila manjša predvsem zaradi zmanjšane pridobivanja črnega premoga.

Podrobni podatki o skupnem znižanju polne lastne cene še niso znani. Pač pa so ugotovili, da je bila proizvodnja v prvem polletju približno za 4% dražja, kakor so planirali, medtem ko se je v drugem polletju precej pocenila in je bila v slovenskih premogovnikih na tono premoga za 2% cenejša, v Bosni in Hercegovini pa za 4%. Dražja, pa je bila v srbskih premogovnikih. Pač pa so tudi srbski premogovniki oktobra pocenili proizvodnjo.

Letos se je tudi povečala proizvodnja lokalnih premogovnikov in je dosegla 300.000 ton. Zato bo preskrba s premogom v široki potrošnji mnogo boljša kakor lani.

TOLIKO PREMOGA KAKOR LANI VSE LETO SO NAKOPALI ŽE DOSLEJ V BOSNI IN HERCEGOVINI

V Bosni in Hercegovini so rudarji do sedaj nakopali že toliko premoga, da so presegli lansko proizvodnjo. Povprečno so nakopali na dan po 10% več premoga kakor lani. Proizvodnja premogovnikov Bosne in Hercegovine je letos dva in polkrat večja kakor pred vojno.

Premogovnike so precej razširili. V premogovniku »Tito« v Banovičih so nedavno odprli še en dnevni kop, tako da se bo proizvodnja povečala za 60%. V zadnjih dneh nakopljejo rudarji v tem premogovniku okrog 800 ton več premoga kakor poprej. Letos so tudi zgradili še en izvorni jašek v mostarskem premogovniku, tako da se je proizvodnja tega premogovnika podvojila.

Najlepše proizvodne uspehe so letos dosegli rudarji v mostarskem premogovniku, ki bodo tudi najprej izpolnili letno proizvodno nalogo. Oktobrski proizvodni plan so presegli za 10%.

DOMAČI POLKOKS IN KSLITNI PREMOG UPORABLJAJO NAMESTO UVOZENEGA KOKSA

V tovarni železnih zlitin in amorfnih elektrod v Šibeniku so doslej uporabljali le uvoženi koks. Zdaj pa strokovnjaki proučujejo uporabo domačega polkoka in ksilitnega premoga namesto koksa. Dognali so, da bo tovarna posej potrebovala le 30% uvoženega koksa, ker bo uporabljala namesto njega dober domači premog. Prihranili bodo več milijonov deviznih dinarjev na leto.

V tovarni se uspešno razvija novatorstvo. Inženirji Ladislav Mihel, Zora Srijemčević in Marin Bulić so s svojim dosedanjim preizkuševalnim delom omogočili nove vrste železnih zlitin (feroleguri), kakršne smo morali prej uvažati. Posrečilo se jim je tudi proizvesti ferovolf-ram iz domačih surovin, dalje zlitino za proizvodnjo kakovostnega jekla za izdelavo nožev, sestavnih delov avtomobilskih stroju. Izdelujejo tudi feromolibden za jeklo, ki je proti ognju odporno.

Iz globine 54 m bodo dvignili potniški parnik »Karadjordje«

Podjetje »Brodospas« za dvigavanje potopljenih ladij se zdaj pripravlja, da dvigne drugo večjo potniško ladjo. Nedavno se je podjetje proučevalo, da je dvignilo ladjo »Prestolonaslednik Peter«. Pri tem delu si je pridobilo še več izkušenj, tako da se bo moglo zdaj še tem lažje lotiti nove naloge.

Glavna dela za dvig ladje se bodo začela marca, ko bo na morju ugodno vreme. Dvignili jo bodo na enak način, kakor so »Prestolonaslednika Petra«. Delo bo težavnije, ker ta ladja leži v še večji globini, in sicer 54 m globoko. »Karadjordje« je bil eden največjih parnikov »Jadranske linije« plovbe. Pred vojno je plul na progi Kotor—Benetke. Aprila 1941 je naletel na mino pri otoku Zlarinu in se potopil. Na dnu morja 54 m globoko leži nad devet let. Potapljači so ugotovili, da je le malo poškodovan in da ga bo naša ladjedelnica brez posebnega truda obnovila.

Sovjetska politika v Vzhodni Nemčiji

(Nadaljevanje)

Tako je ta nepregledna množica beguncev in izseljencev šla proti zahodu in nosila s seboj zvrhano mero odpora do tistih, ki so jih izgnali. Ob bedi, ki jo ti ljudje v večini preživljajo v »novi domovini«, v Zahodni Nemčiji, pa se njihova zagrenjenost krepi in zato ni čuda, če te množice postajajo danes lahak plen skrajno desničarskih in reakcionarnih strank.

S takim ravnanjem je sovjetska zunanja politika, neuradno sicer, vendar pa dejansko proklamirala načelo kolektivne krivde vsega nemškega naroda, čeprav je Stalin že 1942. l. izjavil, da »bi bilo smešno izenačevati Hitlerjevo kliko z nemškim narodom, z nemško državo. To neskladnost med besedami in dejanji učinkovitvo uporablja propaganda na zahodu. Ne v borbi proti nesocialistični sovjetski zunanji politiki, marveč v borbi proti socializmu in napredu. Zato so tudi ta in podobna dejanja vzela v roko v socializem ne samo milijonom izseljencev, marveč tudi vsem tistim delovnim ljudem, ki prav pod vtisom današnje sovjetske politike, sočasno pa pod vplivom intenzivne, zlohotne propagande, še vedno izenačujejo socializem s politiko sovjetske birokracije.

VI.

Teh nekaj primerov iz Vzhodne Nemčije bržkone zadostuje, da se dobi odgovor na vprašanje, zakaj je razočaranje delovnih ljudi v sovjetskem zasedbenem področju iz dneva v dan večje in zakaj KP Zahodne Nemčije tako naglo zgublja la v zahodnonemških deželah.

Da je odpor proti ravnanju sovjetske politike v Vzhodni Nemčiji močan in da zavzema vse širši razmah, tega ne morejo skriti niti z bučno propagando, ki na vsakom koraku poje hvalnice zasedbeni sili, še manj pa z rezultati raznih volitev, s katerimi se lišpajo sovjetske oblasti in vzhodnonemški voditelji s sovjetskimi državljanstvom.

Vendar pa tudi te volitve ne dajo vedno želenih rezultatov. Lani maja meseca n. pr. so v sovjetskem zasedbenem področju izvedli neke vrste referendum. Verjetno zato, ker je bila pred turni konferenca štirih v Parizu (na kateri so razpravljali tudi o Nemčiji). Bržkone so menili, da bodo nedvomno lepi rezultati teh volitev podprli Višinskega v njegovih bojih z zahodnimi diplomati.

Toda sovjetski državniki so prišli v Pariz skoraj praznih rok. Volitve so dale odgovor, ki ga prav gotovo niso pričakovali. Okrog štiri milijone volivcev ali 82 odstotkov (v najrazvitejši industrijski deželi Saški celo 96 odstotkov) je na glasovnicah zapisalo »Ne«, čeprav so tam stala vprašanja, ki so življenjske važnosti za ves nemški narod. Namreč: »Ali želite sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo, odhod zasedbenih čet in enotnost Nemčije?«

Brez dvoma je docela neumestno govoriti o tem, da vsi, ki so odgovorili zanikalno, morda res ne žele izpolnitve teh treh vprašanj, da morda težijo za tem, da bi se današnji položaj Nemčije podaljšal v nedogled. Sovjetska zasedbena oblast je še posebej prepričana, da nemško ljudstvo iz srca želi čimprejšnji konec sedanjega stanja. Prav zato je — trdno prepričana, da ne bo nikogar, ki tem vprašanjem ne bi pritril — izjemoma dovolila, da lahko glasujejo tudi z »ne«. In vendar se je našel tako visok, uradno priznan odstotek, ki se je te pravice poslužil, zavedajoč se, da niso po sredi niti sklenitev mirovne pogodbe, niti

enotna Nemčija in še manj odhod zasedbenih čet, kolikor manevri sovjetske zunanje politike, ki bi hoteli težnje nemškega ljudstva izkoristiti v svojih mednarodnopolitičnih bojih.

Rezultat tega volilnega poraza v Vzhodni Nemčiji je tudi bil, da so takoj zatem protistavno preložili volitve za narodno skupščino, landtage, kreistage in občinska predstavništva, ki bi morale biti sredi lanskega oktobra, na 15. oktober letos.

Teh 865 dni odloga pa so temeljito izkoristili. Od januarja mesca naprej se je v Vzhodni Nemčiji začela sistematična predvolilna kampanja, ki se je od meseca do meseca stopnjevala in dosegla svoj višek nekaj tednov pred 15. oktobrom. Nauk majskega referenduma lani je bil preveč krepak, da bi mogli dovoliti njegovo ponovitev.

Zato letos ni bilo govora o tem, da bi nekdo lahko glasoval z »ne«. Vsakdo, ki je šel na volišče in oddal glasovnico, je s tem avtomatično volil listo »Nacionalne fronte«. Poleg tega pa so, v bojazni, da bi ta ali oni na kakršen koli način lahko izrazili svoje nezadovoljstvo, pozivali volivce, naj glasovnice izroče javno. Ta težnja po odpravi tajnega glasovanja je bila posebno poudarjena na sam dan volitev, ko so posebne ekipe hodile od hiše do hiše ter volivce vodile na volišča, kjer so morali javno oddajati svoje glasovnice. Svede se to ni dogajalo samo na dan volitev, marveč že tedne pred tem, ko so preko radia in časopisov pozivali volivce, naj glasujejo javno, poudarjali, da je dolžnost tistih, ki so bili deležni raznih predvolilnih ukrepov (pred volitvami so objavili zakon, po katerem pomagajo malim kmetom s krediti in plačujejo za delo nesposobnim prispevke), da izrazijo 15. oktobra svojo hvaležnost s tem, da volijo »Nacionalno fronto« itd. To je bila ena stran predvolilne agitacije, druga pa je bila v tem, da so prav v mesecih neposredno pred vo-

litvami okrepili »iščimjenec v Enotni socialistični in meščanskih strankah.

Volitve 15. oktobra t. l. so po vsem tem izpadle tako, kakor so hoteli. Kakor je teden dni po končanih volitvah objavil minister za notranje zadeve »Demokratične republike Nemčije« dr. Karl Steinhoff, je od skupno 12 milijonov 825.168 volilnih upravičencev glasovalo 12 milijonov 144.597 (neveljavnih glasov je bilo 13.432) in od tega je 12 milijonov 97.105 javno izreklo zaupanje »Nacionalni fronte«, proti pa je glasovalo 34.060. (Kakere glasovnice so bile neveljavne in zakaj, ter kdo je glasoval proti, je neznanika, kajti na glasovnicah je bila navedena samo lista kandidatov, brez oznake »da« ali »ne« ter se je smatrala njihova oddaja v skrinjico za pritrilitev.)

Ti rezultati so bili tudi pričakovani, saj je »Demokratični blok«, v katerem so vse politične stranke in množične organizacije Vzhodne Nemčije, že 7. julija letos objavil razporeditev mandátov v novem vzhodnonemškem parlamentu. Po tej razporeditvi imajo: Enotna socialistična stranka četrtno vseh poslanskih sedežev (vseh skupaj je 400), krščansko demokratska unija in liberalni demokrati vsak po 15 odstotkov, nacionalni demokrati 7,5 (nacionalni demokrati so stranka, ki so jo ustanovili z nalogo, da snubi vse bivše naciste, vendar take, ki niso imeli odgovornih funkcij). Uživa vsestransko podporo sovjetske zasedbene sile), demokratična ženska zveza, svobodna nemška mladina, evobodni nemški sindikati in druge množične organizacije pa 37,5%.

Na temelju rezultatov letošnjih volitev je mandat za sestavo nove vlade ponovno dobil Odo Grottewohl. V novi vladi so: 12 članov Enotna socialistična stranka, 4 krščanski demokrati, 2 demokratska liberalca, 1 nacionalni demokrat, 1 član kmečke stranke in 1 »neodvisen«.

Člani zadružnega sveta v Murski Soboti so se pomenili, kaj je bilo doslej v zadrugah narobe

Pred kratkim so se zbrali delegati kmečkih delovnih zadrug in ekonomij murskosoboškega okraja na prvo zasedanje zadružnega sveta, kjer so si zadržniki izvolili tudi upravni odbor iz najboljših zadržnikov. Uvodna referata tov. Znidariča, poverjenika za kmetijstvo ter tov. Trudna, člana OBLO za mariborsko oblast, sta prikazala porast in stanje zadružništva v okraju Murska Sobotica.

Sedanja analiza zadrug in zadružnih ekonomij daje kaj različno sliko. Kjer so znali dobro zagrabiti, so že premagali začetne tresljaje. Te zadruge in ekonomije so se gospodarsko pa tudi politično okrepile ter imajo vse pogoje, da postanejo v kratkem času res vzorna socialistična gospodarstva. Med prvimi je zadruga »Plešnik Nastjca« v Kramarovcih; tam so že združili svo zemljo v velike komplekse, kjer stroj uspešno izpodriva stari način obdelave. Od nekaj repov govejše živine so poskočili kar na 100 komadov goved, ki so jih tudi selekcionirali. V svinjereji so vsako leto boljše rezultati. Z agrotehničnimi ukrepi so dosegli v lanskem letu zavidljive uspehe in pridelkih krompirja in koruze. Krompir jim je vrzel 350 stotov na hektar. Tudi letos so pridelali dovolj krompirja zase in za obvezno prodajo. Tudi na gradnjo objektov niso pozabili, zgradili so moderen govejši hlev za 100 glav živine, tri velike silose, velik svinjak, strojne šupe, precej so tudi adaptirali. Sicer so imeli mnogo težav, vendar so jih znali pravočasno premostiti. Za kramarovskimi zadružniki ne zaostajajo mnogo v Puconcih. Letos so imeli zelo dobre donose pšenice. Tudi sladkorna pesa jim je dala rekorden pridelok; 300 stotov na hektar. Za zelje, ki so ga letos sadili le za pozlačno, so dobili po vezanih cenah 175.000 dinarjev. Težave imajo pri živini, to pa zato, ker so morali izločiti nekaj eno tretjino bolne živine iz hlevov.

Velika težava pri uvajanju naprednih metod dela v kmetijstvu je še vedno močno razdrobljena zemlja, zlasti v obmejnih zadrugah Hodež in Krplivnik, kjer imajo pri 120 ha zem-

lje (orne) kar 595 parcel. Tu je obdelovanje s stroji težavno, celo nemogoče zaradi česar so tudi stroški obdelave mnogo višji kakor tam, kjer so z arondacijo odpravili te težave. Težave so tudi v tem, ker je zadržniškov v vasi le en del, tako ni zakonske podlage za združitve zemlje.

V Kramarovcih in Fiksincih so zemljo že stoddotno arondirali, kar je bilo mogoče izvesti, ker je tam večina posestev v zadrugi. Z arondacijo pa so začeli tudi v Puconcih, torej v zadrugi, ki zajema le manjši del vaščanov. Število 360 parcel so zmanjšali že za dobro tretjino. To pa na ta način, da so izorali mejnike. Prvi so to storili sami brigadirji in člani odbora, potem pa še ostali zadržniki. V zadrugah je na splošno opaziti pomanjkanje delovne sile, saj pride na zadržnika v Moravcih celo 4 ha orne zemlje. To se opaža tudi pri jesenskih delih, vendar samo v onih zadrugah, kjer imajo še vedno pomanjkljivo organizacijo dela. Kako je treba reševati pomanjkanje delovne sile, lahko povedo zadržniki na ekonomiji Topolovci, ki so vedno na tekočem z delom, čeprav odpade na 1 člana do 6 ha zemlje. Letos so oddali državi 1 vagon in pol žitaric, 2000 kg govejše mesa, 12 pitancev in itd. Letni plan mleka pa so že v oktobru presegli za 4000 litrov. Ohišnice so še vedno prevelike, zaradi česar zadruge izgubljajo delovno moč. Povsod so jih odmerili na 1 ha

zemlje, četudi sta pri hiši le 2 člana. Tudi pri živini na ohišnicah in v zadrugah ni pravega sorazmerja. Kako lahko redi zadržnik v Tešanovcih kar 16 svinj? Kje jemlje hrano za vse te živali? Iz letnega prirastka gotovo ne. Drugo vprašanje, ki ga bo potrebno rešiti, je združitve živine.

Kako pa je s kapitalno gradnjo? Skoraj v vsaki zadrugi bi morali graditi hleve ali podobne objekte. Za letošnje gradnje objektov je bilo predvidenega kredita 5 milijonov dinarjev, od česar je porabljenega le nekaj nad 600 tisoč. Ali res ni bilo materiala, kakor so mnenja nekateri zadržniki? Cementa je res primanjkovalo, ostalega materiala pa je bilo dovolj. To bi lahko potrdili zadržniki v Dokleževju, Topolovcih, Kramarovcih itd., kjer so dogradili večje in manjše objekte. Druga hiba pri letošnjih gradnjah so bili pomanjkljivo izdelani plani gradenj in objektov.

Ve te napake so zadržniki na zasedanju temeljito pretresali. Tudi to so ugotovili, da so okrajni forumi nudili zadrugam premalo pomoči in da je bila ta pomoč le suho-administrativna, od česar zadruge niso imele nobene koristi. Po izčrpnih diskusijah, ki je prinesla sklepe o nadaljnjem delu, so delegati izvolili 11 članski upravni odbor, ki bo reševal v bodoče vse probleme zadružništva v murskosoboškem okraju.

Ali bo v Prekmurju tudi letos zmrznilo škropivo?

Sadjarstvo v Prekmurju, posebno v sončnih gorčkih predelih, ima tako ugodne pogoje kakor maloje drugod. Z nastopom »kaparja«, ki je prišel iz Madžarske, domače sadjarstvo vedno globlje pada v okužbo, tako da se je bati, da bodo sadovnjaki v nekaj letih popolnoma uničeni. Da je temu tako, kaže statistika letnega izvoza sadja iz prekmurških predelov. V prvih povojnih letih je šlo iz Prekmurja na stotine vagonov prvovrstnega sadja na domača, pa tudi tuja tržišča. Se v letu 1948 so odposlali iz mur-

skosoboškega okraja nad 70 vagonov sadja na inozemska tržišča. To nam je dalo dragocene devize. Okužba po kaparju pa je v naslednjih letih dobila takšen obseg, da od letošnjih 200 vagonov, kolikor so jih izvozili iz okraja, ni bilo mogoče odposlati v inozemstvo niti enega vagona zdravega sadja. Te številke nam jasno povedo, da bo potrebno storiti vse, da bolezen zadušimo. Ali res ni mogoče očuvati propadajočega sadjarstva v Prekmurju, kakor so mnenja številni sadjarji?

Danes je splošno znano, da se je proti boleznim lahko uspešno boriti, pa jo tudi zatreti z načrtnim in sistematičnim škropljenjem in čiščenjem sadnega drevja. Poglejmo, kako je s to stvarjo v Prekmurju, konkretno v murskosoboškem okraju. Odkar je bolezen prešla v večji obseg, se izvaja zimsko škropljenje redno vsako leto. Ze v letu 1948 so izvedli široko akcijo škropljenja, kar se je stopnjevalo tudi naslednja leta in vendar tako slabi uspehi. To škropljenje, ki so ga izvajale v glavnem splošne kmetijske zadruge s sadjarskimi oddelki, je imelo to slabo lastnost, da je zajelo le nekatere predele. Še slabše je bilo to, da sadjarski oddelki niso pravilno zainteresirali sadjarjev, da bi vsi škropili sadno drevje. Tako se je celo dogajalo, da so pojedini sadjarji surovo zavračali škropilne ekipe iz svojih sadovnjakov, češ da njim teh stroškov ni treba. Kaj je pomagalo, če je večina sadjarjev škropila sadno drevje in uničila bolezen, če pa so škropilne sadovnjake ponovno okužili sosodni neškropljeni sadovnjaki! Na poletno škropljenje skoraj nikjer niso mislili. Drugo slabost pa je pripisati samim škropilnim ekipam, ki so bile večidel nesposobne. Tako se je precej motornih škropilnic že v prvi akciji pokvarilo. Tudi pri razredčevanju škropiva so bile velike napake. Bili so primeri, da so nevešč škropilci mešali celo 20% »Durla« škropiva, kar je potem uničilo drevje. Te napake in pomanjkljivosti so bile tudi v glavnem vzrok, da so se kmetje branili nadaljnega škropljenja, češ da jim bo uničilo sadovnjake.

V goriškem okraju GRADIJO 40 ZADRUŽNIH DOMOV

Če potuješ po Goriškem, boš po vseh opazil mnogo novih stavb, ki so že dograjene ali jih pa še zidajo. V goriškem okraju gradijo 40 zadružnih domov; še nekaj let pa ne bo tu vasi, ki ne bi imela svojega doma.

Nekaj domov so začeli graditi lani, nekatere pa letos; vendar so dela razmeroma počasi napredovala. Zidarjev ni dovolj, saj je po Primorskem mnogo gradbišč, in še ti so delali razkropljeni po zadružnih domovih v okraju. V večini primerov so vaščani slabo pomagali pri delu in zidovje se je počasi dvigalo. — Sredi leta je podjetje za zadružne gradnje pri OZKZ združilo vse zidarje na več gradbišč, kjer je bilo največ izgledov, da bo delo hitreje napredovalo. Tudi frontovci so prišli za delo. Zidarje so zbrali na gradbiščih v Mirnu, Budanju, Rihemberku, Dornberku in Vipavi. V Rihemberku in Vipavi bosta dvorani v domovih že letos uporabni, v Budanju

so dom že zgradili, dela pa bodo še letos končali v Dobrovem in Vrtojbi. Najživahnejše je na stavbišču v Mirnu, kjer gradbeno dela dokaj hitro napredujejo.

V mnogih vaseh, kjer gradbišča »spee«, se kvari dragoceno gradivo, ki ga mnogokje primanjkuje. Tako je n. pr. v Selu-Batuje zgnilo precej lesa itd.

V Ajdovščini premalo skrbijo za svoj bodoči zadružni dom. Doslej so porabili že mnogo denarja. V Budanjah so n. pr. naredili mnogo več, pa so potrošili polovico manj denarnih sredstev; toda na gradbišču v Budanjah so vedno delali prostovolje.

Tudi hleve za govejo živino so gradili letos; vsi hlevi so enaki in je v enem prostora za 44 glav živine. Letos bo dograjen hlev v KDZ Vogrsko, najbrž tudi v Brju in Ložah. Tudi v Brdih, v Kozani in v Cerovem zidajo hlev, prav tako tudi v Banjšici, kjer bo tudi nekaj prizidav. Letos so zgradili tudi en betonski silos. Jamskih in lesenih silosov ni prikladno graditi v teh krajih zaradi kamnitih tal in vremenskih razmer.

Plan za letos ni bil sestavljen na podlagi potreb in resnega premisleka. Premalo so gledali na gospodarsko-razvojno pot in da bi planirali, kar je najbolj potrebno. Plan za drugo leto ni velik, prva točka plana pa je: končati najprej to, kar so začeli graditi letos in lani. Leto 1951 bodo gradili v 21 zadrugah, in sicer dva hleva, 12 betonskih silosov in mnogo gnojničnih jam. Mnogo bodo tudi meliorirali v Rihemberku, Ložah in Bukovici, kjer so že letos pridobili na ta način okrog 10 ha zemlje in je koruza na tej zemlji dobro rodila. Na Dolu pred Mejo bodo postavili ovčarnik za 400 ovac. To ple grede v večjem obsegu nameravajo narediti v Bukovici, Medani in Bilju — v najboljših goriških zadrugah. Glede zadružnih domov niso postavili točnega plana, vse je odvisno od frontovcev samih, če bodo resno in v voljo prišli za delo, ne bo težko dobiti niti gradiva niti zidarjev. —kd—

V rudniku Zagorje je prevedenih 46% zaposlenih

»Pri prevedbi se ne sme nikomur zgoditi krivica. Saj, kdor koli si, kolikor znaš, toliko velja«, je vodilo dela predsedniku glavne prevadbene komisije rudnika Zagorje, tovarišu Gostiša Ladislavu. Šestčlanska komisija zato skrbno oceni vsakega posameznika, preden mu izda prevedbeni dekret.

Ko je bila komisija 3. novembra postavljena, je posvetila največjo skrb dobremu delu podkomisij. Od takrat do danes je z njimi v stalnem stiku, stalno jim pomaga in rešuje eventualne nejasnosti.

Izmed obratov rudnika Zagorje je strojni obrat prvi že zaključil prevedbo. Tu je sele prevedba pokazala, da imajo mnogo več specialitetov, kot so prvotno domnevali. Težavnejša je prevedba delavcev, zaposlenih na ekonomiji, v DUR-ih in v apnici, za katere pravilnik ne predvideva vseh nazivov.

Obrat Kotredže, ki je zlasti po za- slugi članov podkomisije tovariša Edija Štirna in tovarišice Silve Grčar prevedel 65% zaposlenih, bo predvidoma do konca meseca zaključil prevedbo. Tako tu kot na drugih rudniških obratih pa se pojavljata dve težavi, ki ovirata še hitrejšo in boljše delo pri prevedbi: mnogi rudarji so v življenju bili rudarji skorajda po vsem svetu, dokumente o svojih zaposlitvah pa so ali zgubili ali so jim bili med vojno uničeni; šele sedaj jih zbirajo, odnosno iščejo potrdila pri. Na drugi strani pa pravilnik postavlja v isto skupino mladince, ki so izšli iz tečajev, in izučene kopače, ki imajo tudi do 20 let službe.

Doslej so se le redki zagorski rudarji pritožili proti prevedbi.

46% vseh zagorskih rudarjev je doslej že prevedenih. Glavna prevadbena komisija bo ob nadaljnjem dobrem delu zaključila prevedbo do postavljenega roka, t. j. do 12. decembra.

Odpravimo nepravilnosti v nagrajevanju

Pred kratkim so bili izvršeni pregledi po vseh podjetjih v naši republici o tem, koliko delavcev in uslužbencev zaposluje podjetja in kako nagrajujejo delavce podjetja v isti panogi ali slična podjetja, oziroma podjetja v drugi panogi. Kaj so ugotovili ti pregledi? Predvsem to, da so v nekaterih podjetjih plačani delavci višje kot v drugih podobnih podjetjih, ali pa, da so v istih podjetjih plače enake, niso pa bile enake razne druge ugodnosti, ki so jih prejeli delavci in uslužbeneci enega podjetja v večji meri, tako da je bila dejanska vrednost njihovih mesečnih prejemkov višja pri isti mesečni plači.

Zanimiv primer nepravilnega gledanja na nagrade za izvršeno delo je n. pr. v Tovarni pohišstva v Novi Gorici, kjer so delavci z lahko povprečno prekoračevali norme za 30 in celo 40% in prejemale temu primerno tudi plače. Tako visoko preseganje norm pa ni bilo posledica izredne izvežbanosti delavcev v tem podjetju, temveč je nastalo zato, ker se tovarna tehnično izpopolnjuje. Iz meseca v mesec dobiva nove stroje, ki zmanjšujejo obseg fizičnega dela, oziroma znižujejo prejšnji potrebni čas za izdelavo posameznih predmetov. Čeprav so se pogoli za realno uvajanje norm zaradi tega že zelo spremnili in so nekateri nezavednezi skrbeli, da ne bi prekoračevali norm z intenzivnim delom še bolj, se delavski svet, uprava podjetja in direkcija niso lotili ureditve oz. zvišanja norm, in so dopustili, da so delavci nezasluzeno prejemale višje plače

kakor drugod, kjer so z vsemi silami borili za doseganje in preseganje norm ter svojih proizvodnih planov.

Tudi mnogi gostinski delavci in namješenci niso plačani pravilno. Kakšno je sorazmerje med mesečnimi prejemki uslužbenca v državni ustanovi ali podjetju, ki je sistemiziran kot knjigovodja in med knjigovodjo n. pr. v gostinskem podjetju Dom v Planinci? Uslužbenec v ustanovi izda velik del svojih mesečnih prejemkov za prehrano, medtem ko stane knjigovodjo v tem gostinskem podjetju vsa mesečna prehrana in to s petimi dnevnimi obroki samo 600 do 700 dinarjev, čeprav so nominalni mesečni prejemki obeh uslužbenec enaki.

Kje je torej krivdica za to, da dva delavca, ki sta n. pr. enako kvalificirana in oba dajeta svoje moči v naši gospodarski borbi, ne prejmeta tudi enake nagrade za svoje delo? Vzrok nepravilnega nagrajevanja je predvsem v tem, ker vodstva podjetij, prav tako pa tudi višji organi gotove panoge, pod katero spada podjetje, ne skrbijo za ureditev plač po principu pravilnega socialističnega nagrajevanja.

V zvezi z zaostreno borbo za varčevanje, ki ji je dala zvezna vlada z novo uredbo o štednji trdne osnove, morajo vsi organi, zlasti pa tudi delavski sveti, sami napeti vse sile za pravilno nagrajevanje, ker nam bo le plačilo po dejansko opravljenem delu pripomoglo k povečanju discipline v podjetjih, k zvišanju storilnosti dela, hkrati pa tudi k znižanju cen.

Kako skrbijo za učitelje

Tri stavbe padejo človeku, ki pride v Crensovec (lendavski okraj), izrazito v oči: ponosna stavba Kleklovega prosvetnega doma, zadružni dom v surovem stanju, kjer delo počiva in že na zunaj strošno šolsko poslopje, v katerem se stiska osnovna šola in nižja gimnazija.

Sam zunanji izgled šolskega poslopja, ki je podobno skromni kmečki hiši s stisnjenimi gospodarskimi pritlikinami, dokazuje, da KLO v Crensovcih ni posebno zavzet za šolo. V mračnih učilnicah, ki so skrajno nemarno prepletkane, stoji nepopravljivo polrazbito pohištvo. Če bi imel KLO in množične organizacije v Crensovcih kolikaj razumevanja za šolo in za svojo mladino, bi lahko s skromnimi sredstvi poskrbel za lepši in dostojnejši zunanji, zlasti pa še notranji izgled šolskih prostorov.

Da so šolski prostori, inventar in skrb za učitelstvo KLO s predsednikom tov. Pečnikom vred deveta brigada, dokazujejo še bolj naslednja dejstva. Dosedanji upravitelj šole je moral nad pol leta z ženo, ki je tudi učiteljica, spati na slami v šolski pisarni, ker ni dobil v kraju primernega stanovanja. Pod pojmom »pisarnja« pa si ne smete predstavljati resnične pisarne, ampak majhen vlažen prostor, kjer akti in knjige plešajo in se kvarijo. Tak prostor ni primeren za pisarno, še manj seveda za stanovanje. V enako majhnem in enako vlažnem prostoru zraven »pisarne« stanujeta tudi še letos dve novonameščeni učiteljici, katerima je preskrbelo postelje poverjeništvu za prosveto.

Ko je dosedanji upravitelj po večkratnem posredovanju poverjeništvu za

prosveto in posredovanju okrajnega izvršilnega odbora dobil primerno stanovanje v Kleklovem domu, je KLO v Crensovcih to stanovanje upravitelju večkrat odpovedal in ga hotel prisiliti, da se preseli nazaj v »pisarno«. Letos je bila na nižji gimnaziji v Crensovcih nameščena nova ravnateljica. Po nasvetu poverjeništvu za prosveto se je obrnila na predsednika KLO tov. Pečnika, da bi ji dodelil v Domu sobo za stanovanje in sobo za gimnazijsko pisarno. Od dveh razpoložljivih sob in velike kuhinje v Domu je predsednik novi ravnateljici prvotno odkazal za stanovanje kuhinjo, v kateri sam številnik zavzema dve tretjini prostora. Nato pa si je premislil in določil ravnateljici za stanovanje sobo, v kateri je bila zadnji čas šolska pisarna. Ničesar pa noče slišati predsednik sedaj o šolski pisarni; izgovarja se, da je druga soba v Domu rezervirana za zdravnika in to kljub temu, da je okrajni poverjenik za prosveto dobil od zdravnika in od okrajnega poverjenika za zdravstvo dovoljenje, da se sme še ena soba v Domu uporabiti za šolske namene. Predsednik se na vse utemeljene potrebe učiteljstva za dosego primernih stanovanj in pisarne izgovarja na zadružni dom, češ: tam boste dobili vse potrebne prostore. Seveda mrtvo stanje okrog zadružnega doma prav nič ne kaže, da bi bili prostori v zadružnem domu v doglednem času sposobni za nastanitev.

Kakor za dostojno nastanitev se KLO v Crensovcih prav tako nič ne briga za prehrano učiteljstva. Predsednik KLO tovariš Pečnik se je baje napram upravniku krajevne gostilne, v kateri se hranijo

učitelji, izrazil, naj si učitelji kar sami organizirajo prehrano, saj so mladi, če ne pa lahko gredo. Učitelji so bili namreč na hrani v krajevni gostilni; ki je oddana v socialistični zakup; za zajtrk, kosilo in večerjo so morali plačati 2000 dinarjev. Ko je okrajni inšpektor posredoval pri gostilničarju, da ne ravna pravilno, ker poleg živilske nakaznice zaračunava tako visoko hraninarino, je ta enostavno abonentom odpovedal hrano, izgovarjajoč se, da ima zgubo, da zato ne bo več kuhal za stalne goste, ampak samo za prehodne goste, katerim zaračunava kosilo 120—150 din.

Učitelji v Crensovcih si bodo morali sedaj sami kuhati — seveda, če se jim bo pri takšnem nerazumevanju ljudskega odbora posrečilo dobiti potrebne lonce!

Se hujši, naravnost zločinski primer izjemanja učiteljstva v pogledu prehrane se dogaja v Gornjem Lakošu v lendavskem okraju. Tu služujeta dve učiteljici-novinki, ki dobivata kosilo pri privatnem kmetu in plačujeja skupaj za kosilo (samo za kosilo!) 1400 din, 6 kg krušne moke, 2 kilograma fine moke, 2 kilograma masti in povrh morata tudi v tem primeru posredovanje okrajnega poverjeništvu za prosveto ni imelo uspeha in si bosta morali učiteljici sami hupati, ker takšnega izjemanja ne bosta mogli prenašati.

Sedaj pa se vprašujemo: kje so v navedenih ljudskih odborih organi ljudske inspekcije, da bi napravili konec takšne mučiteljstva in do šole? Kje so partijske organizacije in odbori ljudske oblasti, ki bi morali — izvajajoč Resolucijo III. plenarnega zasedanja CK KPJ o nalogah v šolstvu — brez odlašanja reševati vsa vprašanja materialne preskrbe prosvetnih delavcev na vasi? I. Koncilija

Stoletnica Prve gimnazije v Mariboru

Mariborska I. gimnazija, po številu dijakov eden največjih srednješolskih zavodov v Sloveniji, praznuje letos stoletnico svojega obstoja. Njeni dijaki in profesorji bodo obhajali pomemben jubilej na Dan republike 29. novembra. V veliki dvorani fizikolturnega doma bo slavnostna akademija, na kateri bodo sedevali tudi nekdanji gojenci Prve gimnazije in njene predhodnice — realke. Odprta bo še razstava, ki bo v sliki in besedi prikazovala razvoj I. gimnazije.

Njena predhodnica je bila mariborska realka. Ustanovitev je v ozki zvezi s porastom meščanskega življa v Mariboru, ki je z dograditvijo prometnih zvez

teljici-novinki, ki dobivata kosilo pri privatnem kmetu in plačujeja skupaj za kosilo (samo za kosilo!) 1400 din, 6 kg krušne moke, 2 kilograma fine moke, 2 kilograma masti in povrh morata tudi v tem primeru posredovanje okrajnega poverjeništvu za prosveto ni imelo uspeha in si bosta morali učiteljici sami hupati, ker takšnega izjemanja ne bosta mogli prenašati.

Sedaj pa se vprašujemo: kje so v navedenih ljudskih odborih organi ljudske inspekcije, da bi napravili konec takšne mučiteljstva in do šole? Kje so partijske organizacije in odbori ljudske oblasti, ki bi morali — izvajajoč Resolucijo III. plenarnega zasedanja CK KPJ o nalogah v šolstvu — brez odlašanja reševati vsa vprašanja materialne preskrbe prosvetnih delavcev na vasi? I. Koncilija

— ceste Dunaj-Trst in Južne železnice — dobil pogoje za razvoj industrije. Industrializacija je pritegnila v Maribor poleg delavstva slovenske in nemške narodnosti tudi precej nameščentstva, ki je bilo po večini nemško. Zato je železo tudi odgovarjajočo sredstvo šole. V Mariboru je sicer že obstajala od srede 18. stoletja klasična gimnazija kot naslednica nekdanje gimnazije v Rušah, vendar so bili njeni dijaki pretežno kmečki sinovi po narodnosti Slovenci. Temu nasproti si je mariborska nemška buržoazija želela srednje šolo, ki bi imela nemški značaj in bi vzgajala meščansko mladino predvsem za tehnične poklice.

Tak tip srednje šole je bila realka. Ustanovili so jo leta 1850. Učenci novega zavoda so bili v prvi vrsti meščanskega, nemškega porekla.

Značaj kakršnega je imel zavod ob ustanovitvi je ohranil ne le v Avstriji, ampak tudi v stari Jugoslaviji tja do leta 1925, ko se je razmerje med številom slovenskih in nemških dijakov obrnilo v korist Slovencev. Čeprav se je leta 1918 uvedlo obvezno poučevanje slovensčine v vseh razredih realke, so nemške razrede le počasi ukinali. Z omejenim šolskim letom 1925-26 so prenehale nemške vzporednice in šele tedaj je postal zavod slovenski in se številčno zelo razvil. 2. oktobra 1873 n. pr., ko je realka dobila nove prostore, je imela 150 učencev. S pritokom novega slovenskega naraščanja v stari Jugoslaviji, zlasti pa, ko se je realka spremenila v realno gimnazijo, je število učencev stalno raslo, ter doseglo svoj višek v šolskem letu 1937-38. Takrat je imel zavod v 31 oddelkih 1346 dijakov. Kasneje je matični zavod razbremenila druga — nepopolna nižja gimnazija, ki se je postopoma sprejemala tudi v populno. Zadnje čase je na I. gimnaziji v Mariboru okoli tisoč dijakov.

Okupator je slovensko šolstvo v Mariboru hudo prizadel in ga docela uničil, saj so bila slovenska dijakova zaprta vrata v srednje šolo S I. gimnazije odšla tedaj vrsta profesorjev in dijakov v partizane. Mnogo horcev je padlo, umiralo so na strelišču kot talci in ginili po okupatorjevih taboriščih. Tem žrtvam se je zavod odločil s postavitvijo spomenika v I. nadstropju gimnazijskega poslopja. Med imen padlih je tudi priljubljeni in povsod znan partizanski pesnik Karel Destovnik Kajuh.

JUGOSLOVANSKI NOGOMETNI POKAL — I. KOLO

Odred, Gregorčič in Murska Sobota zmagali, Branik, Železničar in moštvo škofjeloške garnizije poraženi

V II. kolu bodo igrali: Odred z Borcem (BL), Sobota z zagrebškim, Gregorčič pa z derventskim Tekstilcem

Včeraj so odigrali prvo kolo jugoslovanskega nogometnega pokala, ki je naša najbolj množično nogometno tekmovalna igra. V tem, prvem kolu, so se igrala moštva prve in druge zvezne lige z moštvami treh ali pa, kakor je določil štab, z reprezentacijami in bolj ali manj poznanimi moštvi.

Zelo zanimiva so bila srečanja v Sloveniji, kjer so med drugimi igrala najboljša jugoslovanska moštva, kot na primer Crvena zvezda iz Ljubljanskega železničarstva (3:0), zagrebški Dinamo s trboveljskim Rudarjem (5:1), a mariborski Branik z zagrebškim Metalcem (0:3). Nas ligas Odred je igral v Slavonkem Brodu s tamkajšnjo Crveno zvezdo in jo premagal z visokim rezultatom 7:0. Več uspeha kot Branik in garnizija iz Škofje Loke sta imela jeseniški Gregorčič, ki je premagal Proleterja iz Pulje, ter Sobota, ki je premagala Radnika iz Hrvatske s 6:0. V glavnem so se naša

Rezultati I. kola za jugoslovanski nogometni pokal

- Beograd: BSK : Slavija 2:0 (1:0), Vardar: Tekstilac : Garnizon JA (Škofja Loka) 5:1 (0:1), Mostar: Velež : Lovćen (Cetinje) 5:1 (2:1), Skopje: Vardar : Radniški (Svilajnac) 5:1 (4:0), Maribor: Branik : Metalac (Zagreb) 0:3 (0:0), Ljubljana: Železničar : Crvena zv. 3:0 (0:2), Banja Luka: Borac : Sloboda (Tuzla) 2:1 (2:0), Slavonki Brod: Crvena zvezda : Odred (Ljubljana) 0:7 (0:2), Zrenjanin: Proleter : Bratstvo (Subotica) 3:0 (par forfait), Osijek: Proleter : Budućnost (Valjevo) 1:1 (v 30. min. II. polca je bila igra prekinjena), Rijeka: Kvarner : Slavija (Karlovac) 5:2 (3:0), Zagreb: Zagreb : Sloga (Novi Sad) 0:2 (0:1), Krševac: Napredak : Rabinovski (Skopje) 5:2 (1:2), Viševci: Dinamo : Borac (Zagreb) 0:3 (0:3), Sarajevo: Železničar : Sloga (Rakovicevo) 0:2 (0:1), Breko: Jedinstvo : Lokomotiva (Zagreb) 1:6 (1:4), Trbovlje: Rudar : Dinamo (Zagreb) 1:3 (1:1), Tetevo: Šar : II. oktobar (Kumanovo) 4:1 (3:1), Sabac: Podrinje : Radniški II. (Beograd) 2:1 (0:1, 1:1), Bitolj: Rabinovski : Milicionar (Skopje) 3:1 (2:0), Derwent: Tekstilac : Srem (Sremska Mitrovica) 2:0 (0:0), Jesenje: Gregorčič : Proleter (Pulj) 4:0 (2:0), Zemun: Jedinstvo : Dinamo (Pančevo) 2:1 (2:0), Sombor: Polet : Radniški I. (Beograd) 1:2 (1:0), Subotica: Spartak : Egysseg (Novi Sad) 5:1 (1:1), Nikšić: Sutjeska : Budućnost (Titograd) 0:2 (0:0), Murska Sobota: Sobota : Radnik (Kupina) 6:0 (3:0), Krazevac: Crvena zastava : Dinamo (Zaječar) 0:3 (0:0, 0:0), Šibenik: Šibenik : Hajduk (Split) 0:2 (0:1).

Dobra in požrtvovalna igra Železničarja s Crveno zvezdo iz Beograda

Crvena zvezda : Železničar 3:0 Ljubljana, 26. nov. V nalu in na akoraj poplavljenem igrišču sta se srečali današnji ljubljanski Železničarji in favorizirana Crvena zvezda iz Beograda v tekmi za jugoslovanski nogometni pokal. Nekaj nad 3000 gledalcev je privabil dvakratni državni prvak v tem urlem nogometnem vremenu. Mnogim ljubiteljem nogometa pa je bilo potem, ko so zvedeli, da so v moštvo Crvene zvezde igrali tudi državni reprezentanti iz Rije in iz Londona, žal, da so se zbalji vremena. Ko je govorimo o reprezentantih, jih lahko tudi pohvalimo, ker niso po napetih in težkih igrah zvezali tekme z zadnjoplasiranim moštvom v tretji zvezni ligi. Sicer pa je bilo to športno zadržanje v korist same Crvene zvezde. Moštvo ljubljanskega Železničarja je namreč poleg izredne požrtvovalnosti vložilo v igro toliko poleta in kljubovalnosti, da se je Crveni zvezdi v obeh polčasih, kljub v obrambi zadrževalo s skoraj enakovredno igro, medtem ko bi Železničarjev napad z malo več odločnosti lahko poskrbel za presenečenje.

Moštvi sta se sodniku Matadinoviču, ki je sodil zelo dobro in objektivno, predstavili v naslednjih postavah: Crvena zvezda: Mrkušić, Stanković, Tadić, Palfi, Djordjević, Džajić, Orjanov, Mitlić, Jezerkić, Zarić, Vuko-savljević. Železničar: Razborknik, Sočan, Pilej, Sočan II., Konić, Cebohin (Kompoš), Cesar, Vertelj, Bizjak, Zumber, Kompoš (Cebohin). Crveni zvezdi tehnično znanje njegovih igralcev v blatu in velikih ljuzih ni mnogo pomagalo. Prav zato ni zvedla svojega nasprotnika prav nič podobenjevala in se je v obeh polčasih močno trudila, da zmagata s čim boljšim rezultatom. To se ji je v drugem polčasu komaj posredilo, in sicer z golom Džajića v zadnji minuti igre. Vendar moramo upoštevati, da so bili pogori za Železničarja leti. Napad Crvene zvezde je tudi na tej tekmi

Uspeh jeseniškega Gregorčiča

Gregorčič : Proleter 4:0 (2:0) Jesenje, 26. nov. Jeseniški Gregorčič je danes v tekmi za jugoslovanski nogometni pokal premagal Proleterja iz Pulje s 4:0 (2:0). Gregorčič je bil ves čas tekme v premohi in je le težak teren preprečil, da gosti niso bili še bolj poraženi. Pri Gregorčiču se je odlikoval zlasti Janežič, ki je bil najboljši mož na terenu. Sodil je dobro Kos iz Ljubljane. — S. R.

Dinamo : Rudar 5:1 (1:1)

Trbovlje, 26. nov. Domači Rudar je imel danes v borbi za jugoslovanski nogometni pokal izredno močnega nasprotnika. Tudi tu je med tekmovalnim časom desetoval in je bila igra na blatnem terenu otežena. V prvem polčasu je bilo domače moštvo Dinamo enakopraven nasprotnik. V drugem polčasu pa so Dinamovi napadalci izkoristili svojo rutino in dosegli 4 gole. — S. S.

Nogometne tekme v inozemstvu

NEMCIJA — SVICA 1:0 Stuttgart, 26. nov. Sreda je bila v Stuttgartu nogometna tekma med Nemčijo in Švicco. V svojem prvem poročilu srečanju je Nemčija zmagala zasluzeno z 1:0. Igra je bila v drugem polčasu enakovredna, medtem ko so Nemci bili boljše v prvem polčasu.

Začelo se je državno prvenstvo v kegljanju

Včeraj dopoldne se je začelo v novem fizkulturnem domu Ilirije v Sikiškem muštvu državno prvenstvo v kegljanju. Teje se udeležuje 17 najboljših moštev iz vse države, vsako z 10 tekmovalci. Za prvi nastop »Vatrogasce« iz Zagreba in ljubljanskega Krima je pokazal, da je kegljišče prav dobro, kljub temu, da je bilo v ugledni dograjenosti. Tekmovanje posameznikov pa je na kegljišču Slovenkega poročevalca in Knafličevi ulici. Na nastopu 17 plasiranih tekmovalcev z republiknih prvenstev. Da sedaj je to največje tekmovalno središče na število udeležbo tekmovalcev. Tekmujejo v narodnem slogu, to je, da tekmovalci spusti kroglo, ko je še pred desko. To je težji način, kakor mednarodni, kjer tekmovalce lahko teče do konca deske. V moštenem tekmovalni nastopi vsako moštvo ljubljanski Krim, ki je v prvem tekmovalju dosegel zelo slab rezultat, komaj 269 kegljev, medtem ko je drugi tekmovalce »Vatrogasce« iz Zagreba podrl 308. Tekmovanje se med tem, ko to poročamo, nadaljuje.

Krim : Kladivar 0:1 (0:1)

Ljubljana, 26. novembra. V današnjem prvenstvenem tekmi slovenske lige sta se na dokaj slabem terenu srečali moštvi domačega Krima in celjskega Kladivarja. Moštvo Kladivarja je tudi tokrat pokazalo lepo igro in je bilo zlasti v prvem delu igre v znatni premoči. Sodnik Gvardjančič, ki je tekmo dobro vodil, je zaradi surovega napada prisodil proti Krimu enajstmetrovko, vendar je Kladivar ni izkoristil. Šele proti koncu prvega polčasa, ko je napad Kladivarja stalno oblegal vrata domačinov, je Firmu po lepi kombinaciji uspelo postaviti rezultat. V drugem polčasu je postala igra enakovredna in dokaj napeta. Domače moštvo je v tem delu igre bilo v polju sicer boljše, kar pa so Celjani nadoknadili s požrtvovalnostjo in borbenostjo, ki jim je prinesla tudi zasluzeno zmagao. Tekmi je prisostvovalo okrog 1500 gledalcev, približno polovico od teh pa je bilo Celjanov. Kladivar, ki je eden izmed najreprezentivnejših kandidatov za prvo mesto, si je s to zmago zboljšal izgleda na osvojitve prvenstva. J. U.

Napoved za ponedeljek, 27. novembra: Se nadalje pretiho oblačno vreme s krajevnimi padavinami, proti večeru delno izboljšanje. Temperatura povišala okrog 5 stopinj, žez dan do 10 stopinj Celzija.

Prvi je izpolnil posek in oddajo lesa

Slovenj Gradec, 26. nov.

Krajevni ljudski odbor v Prevaljah je v slovenjgradskem okraju prvi preselil proizvodno nalogo v letošnjem letu. Prevaljčani so se dne izpolnili letni plan poseka lesa 106% in oddali lesa 105%. Sedaj še sekajo, da bodo imeli zalogo za prihodnje leto. J.

tri glasbene enote in sicer godba na pihala, godalni orkester »Veseli vrabci« in pionirski mladinski orkester. V počastitev volitev v osnovna enote OF sta orkestra priredila večer »Vredne glasbe«, ki je bil deležen prijaznega priznanja. V nedeljo bosta orkestra koncert ponovila, v decembru pa obiskala Smartino in še druge kraje v okolici. Z.

Dobe naj novo šolsko poslopje

Soštanj, 26. nov. V Smartnem ob Paki imajo dve šolski poslopji: eno za osnovno šolo in drugo za nižjo gimnazijo. Obe stavbi sploh ne dajeta vida zale. Prostori za nižjo gimnazijo ne ustrezajo šolskim predpisom, saj se n. pr. v drugem razredu, ki meri komaj 4 x 5 m, stiska 24 dijakov. Djaki in dijakinje uporabljajo le eno stranišče, ki ni v skladu s higieničnimi predpisi. Zaradi takih razmer je treba v Smartnem ob Paki zgraditi novo šolsko poslopje. S. P.

Iz raznih krajev

Celje. — Ta teden so se začeli v okviru Ljudske univerze tečaj tujih jezikov in tečaj slovenskega jezika. Odziv za tuje jezike je zelo dober, za slovenski jezik pa bi moral biti večji. Jezike bodo poučevali srednješolski profesorji, uspeh da bo v prvi vrsti odvisen od marljivosti slušateljev. G.

NOVA GORICA. — Na gradbišču

Nova Gorica. — Na gradbišču Nove Gorice so razglasili v oktobru 43 novih udarnikov. Izvolili so imeli ljudsko inpektorji, ki so se ni resno lotila nalog. Slabo vreme oviralo delo, posebno pri začetnih stavbah. Vidne uspehe je opaziti v kakovosti dela. Do 31. decembra t. l. nameravajo dokončati šest blokov, izmed katerih ima vsak prostora za 24 družin in 40 samcov. Trgovina in mlekarstva poslujeta ter odstranjujeta napake, ki se še vedno pojavljajo. Graditelji Nove Gorice so oživili kulturno-prosvetni del. 29. t. m. bodo priredili kulturni večer. O. J.

Slovenj Gradec. — Pedagoški delavci slovenjgradskega okraja bodo na zadnji sindikalni konferenci med drugim tudi sklenili, da bodo pomagali Zvezi borov zbirati zgodovinski material iz partizanskih časov. Kakor znano, so v Slovenj Gradcu ustanovili v okviru muzeja zgodovinskih predmetov iz NOB, ki ima v lasti še mnogo dragocenihih zgodovinskih predmetov. Vendar je ob okraju raztresenih še dokaj dokumentov iz časov borbe. J. V.

SODNA KRONIKA

Vinko Potkovek, sofer pri železniškem avtooddelku v Ljubljani je bil že enkrat kaznovan zaradi okrožanja varnosti izrednega prometa, pa ga kazeno še ni izkaznil. Na povratku iz Velikih Las, odkoder je vozil s kamionom drva, se ga je zopet postopoma »nalezel«. Da v takem vilenem stanju ni bil sposoben za vožnjo, je pokazal sam, ko je privozil po Dolenjski cesti proti mestu. Namesto, da bi pred železniškim prelazom, koder se bilo zapornice že spuščeno, ustavil, seprav ga je sprožilavka v kabini na nevarnost opozarjala, je treščil z nezmanjšano brzino malo pred prihodom vlaka v spuščeno železniško postajo. Zapornice je polomil in prisotnosti službojočega železničarja, ki je drugo zapornico hitro dvignil, se mora zahvaliti, da ni prišlo do težje nesreče. Kmalu na tem, ko se je Potkovek izmuznil s proge, je namreč privozil osebni vlak. Potkovek se je, kot običajno, zagovarjal, da mu zavore niso prišle. Sodišče pa je ugotovilo, da je dogodek pripisati izključno njegovi vinenosti. Z izredno kaznijo 7 mesecev poboljševalnega dela in povrnitvi nastale škode se javni tožilec ni strinjal in je zaradi prenizke kazni vložil pritožbo. S. M.

Trbovlje. — Po vseh večjih krilih trboveljskega okraja bodo na predvečer praznika Republike svetlane prireditve. V Trbovljah bo proslava v Delavskem domu, kjer bo nastopila godba na pihala, pevec in bo premiera drame Ivana Cankarja »Pohujšanje« v dolini Šentflorjanske. Vsi kolektivi pa bodo imeli interne proslave v Zagorju, Hrastniku, Radečah in Lohi pri Zidanem mostu bodo akademije izbranimi sporedom. S. S.

KINO

- LJUBLJANA: UNION angl. film: Božične pustolovščine bos. mesečnik 81. Predstava ob 16.15. — MOSKVA: Ameriški film »Zmajevo seme« I. del. Hrvatski pregled 9. — Predstava ob 15.17, 19 in 21. — SIOGA: Ameriški film: »Zmajevo seme« II. del. Hrvatski pregled 8. — Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. — TRIGLAV: amer. film: »Bruc« v Oxfordu kratki film Slov. Primorje. Predstavi ob 18 in 20. — SISK: amer. film: »Močvirje« kratki film Za novo zemljo in kruh. Predstave ob 18 in 20. — LITOSTROJ: jugoslov. film »Življenje je nasel, tednik. MARIBOR PARTIZAN: amer. film »Zmajevo seme« II. del. tednik — UDARNIK: amer. film »Zmajevo seme« I. del. — Tednik. POBEZJE: češki film »Gosl in sanje, tednik. CELJE METROPOL: italj. film »Min na Padus, film. novosti 20. — D.M. angl. film »Noro srce, obzornik 43. KRANJ STORIC: angl. film »Ljubljanska zgradba, Filmske novosti 19. — SVOBODA: amer. film »Jane Eyre, Obzornik 4. KAMNIK: amer. barvni film »Nepozabna pesem, Filmske novosti 16. BLED: angl. barvni film »Rdeči deželjaki, Filmske novosti 15. NOVO MESTO: angl. film »Ne zapusti me, krat. film I. festival KDD Hrvatske. VEVOCE: amer. film »Večna Eva, Srb. mesečnik 28. PTUJ: angl. film »Daj nam danes, Filmske novosti 18. Kveder in Jezovšek. Pri I. gimnaziji je bil najboljši Vizjak, pri Rudarju pa Muren, Jelen in Pikelj. Sodniki so svojo nalogo izpolnili zelo dobro. Tekmom so prisostvovali številni gledalci. — U. S.

DNEVNE VESTI

- PROSNJA NOVINARSKEGA DRUŠTVA. Prosimo vse, ki smo jim poslali vabila in vstopnice za Novinarski koncert v ponedeljek 27. novembra, pa se koncerta ne nameravajo udeležiti, da vrnejo vstopnice najkasneje do ponedeljka popoldne tajništvo Novinarskega društva, Gosposka 12. Ženski pevski zbor KUD »Fran Levstik« Vio ima pevsko vajo za nastop na akademiji v ponedeljek, 27. nov. ob 20. uri v pevski sobi viške gimnazije. Prosimo za točen in polnoštevilen obisk. Klub ljubiteljev športnih psov bo imel na članskem sestanku v torek, 28. nov. ob 20. uri v gostini »Boršt« koncert hrani v Ljubljani, Borštnikov trg 2, predavatelj tov. vet. Anko Stanka o temi: »Veterinarski naveti pri vzreji psov«. Trgovina državnih posestev Slovenije. Ljubljana, Gosposvatska cesta 6, nudi potrošnikom svedske karpe — ribe. Cena 70 din za kilogram.

GLEDALIŠČE

- DRAMA — LJUBLJANA Sreda, 29. nov. ob 20: Cankar: »Pohujšanje« v dolini Šentflorjanske. Premiera. Izen. Četrtek, 30. nov. ob 20: Cankar: »Pohujšanje« v dolini Šentflorjanske. I. repriza. Izen. V sredo, 29. nov. bo premiera Čankarjeve farse v treh dejanjih »Pohujšanje« v dolini Šentflorjanske. Delo režira Slavko Jan, sceno je postavil arhitekt Molk. Zasedba pa je nastopila Petra igra Stane Šverca, Jacinto Vladisa Simičičeva, župana Janez Cesari, župana izmenoma Polonca Juvanova in Ruža Bojčeva, dajarja Milan Štrbinšek, dajarko Elvira Kravljeva, ekspediterico Vida Juvanova, učitelja Svrljigaja Lojze Potokar, notarja M. Furjan, tancarica Pavla Kovar, članunarka Mila Kečec, cerkovnica Fran Lipa, delobega sloveca Joka Zupan, popotnika Andrej Kurent, zalede igrata izmenoma Vladimir Štrbinšek in Bojan Peček, gozdarja Stane Potokar, Milan Brezigar, Nana Simonič, Aleksander Valič, Vanda Škedi, Tina Leonova, Ivanka Nova. Ples jachtin je nastupala Pija Mikarjeva, violino igra Uroš Prevoršek. Kostumi so izdelani po načrtih Mije Jarčeve. OPERA Ponedeljek, 27. nov. ob 20: Verdi: »Trubadur«. Zaključena predstava za sindikat železniške direkcije. Sreda, 29. nov. ob 20: Hristić: »Ohrabljena legenda«. Četrtek, 30. nov. ob 20: Mascagni: »Cavalleria rusticana«. — Leoncavallo: »Giuma«. II. repriza. Petek, 1. decembra ob 20: Massenet: »Don Kihot«. Abanma Red C.

OSMRNICE

Ravnateljstvo VII. drž. gimnazije obvešča vse, da je umrl njen dijak STANCO BRANKO. Vabimo vse dijake, da s svojega tovariša pospremijo na njegovi zadnji poti, ki bo jutri, ponedeljek ob 15.30 z Zal. Po težkem trpljenju je danes umrl dragi mož, oče, ded, praded JAKOB TAVS. Pogreb bo dne 28. novembra na pokopališču v Cirknem. Zaluječa žena, otroci, brat, sestra in sorodniki: Cirko, Cirkno, Ljubljana, Kranj, Ptujsko, Koper, Pulj, Mladencova, Portogruaro, Ohio, dne 28. novembra 1950.

Mestni odbor Ljudske tehnike Ljubljana priredi 3. decembra 1950 MOTOCIKLISTIČNO TEKMOVANJE NA LJUBLJ. GRAD

Predpisi: Tekmovanje se bo vršilo po pravilniku za cestne dirke FICM in v skladu s sledečimi propozicijami: Proga: Dolžina proge znaša 750 m, vozilo se bo v dveh tekih. Čas tekovanja: Tekmovanje bo odraženo dne 3. dec. 1950 ob 14. uri z zaključkom okrog 16.30. Obvezno trening se bo vršil 8. dec. ob 9. uri dopoldne. Kategorije: Pravico do nastopa imajo naslednje kategorije: 125 cmc, 200 cmc, 250 cmc, 350 cmc, 500 cmc ter priklole do 1200 cmc. Nagrade: Prireditelj bo nagradil v vsaki kategoriji prvo do tretje plasiranega s praktičnimi ali spominskiimi nagradami. Prijave: Pravico do nastopa imajo vsi člani LT, NM in JA. Prijave se sprejemajo na Mestnem odboru Ljudske tehnike, Ljubljana, Celovška c. 23 (Čekinov grad). Predpisi za vozila: Vozila morajo odgovarjati mednarodnemu športnemu krogu. Vasko vozilo mora biti opremljeno s tremi ovalnimi tablicami, dimenzija 23 x 28, črne barve. Oprema: Vsak vozač in sovozač mora imeti zaščitno čelado. Zavarovanje: Vsi vozači morajo biti zavarovani in imeti tehnični pregled predložitvi potrdilo o zavarovanju. Tehnični pregled vseh strojev bo vršila tehnična komisija 3. decembra ob 8. uri jutraj v prostorih parka pri Karlovškem mostu. Start: Start bo posamezno v predelih 1 min., med kategorijo 5 min. Kožne odločbe: Vsi protesti s strani vozačev morajo biti dostavljeni športni komisiji v teku pol ure po zaključku. Prireditelj sprejema prijave pod pogojem, da ne prevzame odgovornosti za eventualno škodo. Prireditelj nosi stroške za gorivo in mazivo (benzin). Prostor za razglasitev rezultatov in razdelitev nagrad bo objavljen na kraju tekovanja. Za spremembo v teh propozicijah si pridružuje pravico prireditelja. 6053 OBOR

PO SVETU

BODOČNOST ARHIVOV

Izmed mnogih zasedanj in kongresov, ki so bili letos v Parizu, zasluži mednarodni kongres arhivarjev posebno pozornost. Ne samo zato, ker je bil prvi svoje vrste, temveč tudi v predvečer zato, ker je bil njegov smoter ožje sodelovanje med arhivarskimi znanstveniki in praktiki vseh civiliziranih dežel na svetu. Kongresa se je udeležilo 380 delegatov iz 25 držav. Dezele pod sovjetsko kontrolo so odklonile sodelovanje na kongresu. Med mnogimi deloma zelo učnimi predavanji znanstvenikov in priznanih strokovnjakov na področju arhivarskega delovanja, posebno z ameriške strani, je bilo pač najvažnejše to, da se tehnika arhiva v hitrem tempu bliža popolni mehanizaciji. Tako je pokazal ameriški delegat Barrow iz Chicaga napravo za konserviranje starih pergamentov. S to napravo, ki jo je izumil sam in ji dal ime »laminator«, se more sleherni pergament v 25 sekundah muificirati. Ta naprava je sedaj še zelo draga, saj stane kar 8000 dolarjev. Visoki nabavni stroški se seveda izplačajo, če se pomisli, da je to iznajdba možno rešiti važne dokumente ali druge listine, ki bi sicer propadle. Razni referenti na kongresu so tudi ugotovili, da je bodočnost arhivarske znanosti v mikrofilmu. Kot primer je bil

naveden neki ameriški višji vladni urad, ki je rabil do konca lanskega leta 630 kubičnih metrov prostora za shranitev okrog 34 milijonov kartotek in lističev. Ko so pa ves arhivarski material mikro-fotografirali (s 16 mm filmom), zadostuje za ves material samo 6 kub. metrov. V regalu od 90 kub. centimetrov je sedaj shranjenih nič manj kakor 215.000 mikro-fotografiranih kartotek ali dokumentov. Kako se je že razvila mikrofotografija, je bilo razvidno iz filmskega traku, ki ga je prikazal na kongresu profesor Boris Metzler. Na traku so bile v popolni jasnosti vidne slike, faksimili starih rokopisov in natiskov, kakor tudi partiture not ter drugo znanstveno in umetniško gradivo. Profesor Metzler je dejal, da se bo ta način brez posebno visokih stroškov lahko uporabljal kmalu v televiziji, kar bo omogočilo, da televizija ne bo le orodje za zabavo, temveč tudi za pouk in vzgojo v območju znanosti in umetnosti. PROBLEM ŽELEZNE RUDE V ZDA Letna proizvodnja približno 60 milijonov ton surovega železa in 90 milijonov ton jekla zahteva ogromne količine evrovin, predvsem seveda železne rude. Produkcija železne rude se sedaj giblje v ZDA na višini okoli 150 milijonov ton letno, vendar so ameriški strokovnjaki v skrbah, ali jo bo mogoče povisati za vedno bolj naraščajoče potrebe severno-

ameriške produkcije železa in jekla, saj znaša zmogljivost slednje že okoli 100 milijonov ton letno. Zato iščejo industriji č železa in jekla vedno nove vire surovin. Najbližji inozemski dobavitelj železne rude je Kanada. Zato so že leta 1942 s pomočjo Reconstruction Finance Corporation začeli izkoriščati velika ležišča rude v državi Ontario. Ta ležišča meje na državo Minnesota, kjer so največja ameriška ležišča železne rude. Povečanje investicij v te rudnike je financirala Izvoznovozna banka v Washingtonu. Računajo, da bodo v prihodnjih petih letih dajala kanadska ležišča okoli 10 milijonov ton železne rude letno, kasneje pa okoli 20 milijonov ton. Drug važen dobavitelj železne rude za ZDA obeta postati ameriška republika Liberija. Tu je bila ustanovljena posebna družba Liberia Mining Co., Ltd., ki ima namen izkoriščati železno rudo v ležiščih, ki imajo zalogo okoli 20 milijonov ton železne rude z izredno visoko vsebino železa. Te zaloge so oddajene 45 milj od pristanišča in glavnega mesta Monrovia. Omenjena družba sodeluje z enim največjih jeklarskih koncernov ZDA, Republic Steel Co., ter bo skupaj z njim investirala v projekt izkoriščanja 8 milijonov dolarjev. Izvoznovozna banka pa je dala posojilo v znesku 4 milijone dolarjev. Računajo, da bodo v letu 1951 ležišča dajala okoli 1 milijon ton rude. Se veliko važnejša pa so nova ležišča železne rude v Venezueli. Ta ležišča so važna za ZDA, ker so jim bližje in ker so po trditvah strokovnjakov največja na svetu, tako rekoč neizčrpna. Strokovnjaki

trdijo, da bo potrebno najmanj dve leti, da jih bo sploh mogoče izmeriti, čeprav so jih odkrili že leta 1947. Ležišča so tako velika, da bodo zadostovala za kritje vseh potreb, pa bodi še tako velikih, kakor trdijo ameriški inženirji. Ležišča izkorišča posebna družba Orinoco Mining Co. Ameriške železarske družbe pričakujejo že letos dovoz te rude v ZDA. Nedavno je bilo 200 ton venezuelanske železne rude poslanih na Švedsko, kjer so švedski strokovnjaki preskušali, kako naj bi se proizvajalo jeklo s pomočjo plimske redukcije po metodah, kakor se uporablja na Švedskem. To je zelo važno, ker ima Venezuela tudi ogromne zaloge plinov v zvezi e petrolejmi, saj je Venezuela eden največjih producentov petroleja (takoj za ZDA), letna proizvodnja približno 70 milijonov ton, letna proizvodnja plinov pa okoli 15 milijonov kubičnih metrov). dp CASOPISNI PAPIR IZ SLADKORNEGA TRSA V zadnjem času so začeli v Ameriki proizvajati časopisni papir iz stisnjenih stebel sladkornega trsa. Uporaba nove surovine utegne marsikje na svetu odpraviti pomanjkanje časopisnega papirja. V državi Massachusetts so tiskali posebno izdajo nekega lista v 11.500 izvodih na tem papirju, da bi preizkusili njegovo trpežnost med tiskom. Poskus, katerega se je udeležil, več vladnih in industrijskih zastopnikov iz ameriških držav, pa tudi iz Avstralije, Indije in Južne Afrike, je pokazal, da je papir nekoliko trši od papirja iz lesa, da pa zelo dobro vpija tiskarsko barvo.

NOVO SREDSTVO PROTI BOLEČINAM

Profesor Feliks Mandl, šef neke bolnišnice na Dunaju, je iznašel orodstvo proti bolečinam pri neozdravljivih boleznih. Na sestanku Zdrženja dunajskih zdravnikov je dr. Mandl poročal, kako je vzbrižal novokain skozi majhno odprtino v lobanji naravnost v mozeg neozdravljivega bolnika in da so bolečine takoj prenehale brez vsake škode za mentalne sposobnosti pacienta.

EGIPT SE HOČE ZNEBITI PETROLEJSKIH MONOPOLISTOV

Egiptska vlada je izdala leta 1948 zakon, po katerem lahko izkoriščajo v Egiptu petrolejske vrelce samo egiptске družbe in da morajo inozemske družbe prodajati petrolej samo po cenah, ki jih določa vlada. Egiptska vlada je določila cene, ki so bile po trditvah monopolistov nižje od cen na svetovnem trgu. Zaradi tega bodo inozemske družbe prenehale z izkoriščanjem petrolejskih vrelcev (gre za dve družbi angleškega in ameriškega kapitala). Produkcija petroleja v Egiptu je zelo znatna. Leta 1937 je znašala poprečno mesečno samo 14.000 ton, marca letos pa že 189.000 ton. Za rafiniranje petroleja obstoji rafinerija v Suezu, katere letna zmogljivost znaša 350.000 ton. To seveda ne zadostuje več za egiptске potrebe in zato namerava egiptška vlada zgraditi še drugo rafinerijo petroleja prav tako v Suezu, kateri letna zmogljivost naj bi znašala 1,4 milijona ton. Stroški za gradbo nove rafinerije so znesli 2,5 milijona dolarjev (tam za nakup naprav). Z novo rafinerijo bi Egipt letno prihranil dva milijona dolarjev. dp